

T.C.
TİCARET BAKANLIĞI
Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü

2025-2029

TÜRKİYE KOOPERATİFÇİLİK
STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI

BAKAN SUNUŞU

Ticaret Bakanlığımız izlediği politikalarla üreten ve büyüyen Türkiye’yi geliştirme adımlarını kararlılıkla atmıştır. Temel amacımız, Sayın Cumhurbaşkanımızın açıkladığı “Türkiye Yüzyılı” vizyonu doğrultusunda, ekonomik gelişme ve ilerlemeler sonucunda vatandaşlarımızın refah düzeyini artırmaktır. Bu amaçla oluşturduğumuz sosyal devlet politikalarımızı hayata geçirmeyi sağlayan önemli araçlardan biri de kooperatif girişimlerdir. Kooperatifler, zaman içinde gelişerek uluslararası bir kimlik kazanmış, ekonomik ve ticari hayatta kendine has artıları bulunan başarılı girişim örnekleri haline gelmişlerdir.

Toplumsal sorumluluk, sivil toplum değerleri ve hür teşebbüs yaklaşımını bünyelerinde birleştirme becerileri, kooperatifleri günümüzün ekonomik ve sosyal kalkınma modelinin önemli bir parçası haline getirmiştir.

Günümüzde en etkin kalkınma araçlarından biri olarak karşımıza çıkan kooperatifler; üreticilere, tüketicilere ve küçük işletmelere sağladığı katkılar kadar, ülke ekonomisine de katma değer sağlamaktadır.

Çağdaş kooperatifçilik uygulamalarının gelişimi açısından ülkemiz ile gelişmiş ülkeler arasında önemli bir farklılık olmamasına rağmen, Türk toplumu, iş birliği, yardımlaşma ve dayanışma gibi kooperatifçiliğin temel değerlerine, Anadolu’da doğup gelişen “ahilik” ve “imece” gelenekleri sayesinde tarih boyunca sahip olmuştur.

Sahip olduğumuz bu değerlerle birlikte hareket etme gücünü ekonomik hayata yansıtan kooperatifler, Türkiye’de 6 milyonu aşan ortağın gönüllü olarak katıldığı bir ekonomik girişim modeli olmayı başarmıştır. Bu gelişmeye katkıda bulunmak üzere kooperatifçilik konusuna hassasiyetle eğiliyor, yeni projeler ve politikalar hayata geçiriyoruz.

Bu kapsamda, kooperatifçilik ile ilgili sorunların belirlenmesi ve yeni çözüm yolları üretilmesi için paydaş kuruluşlarla birlikte uzun süreli, yoğun ve katılımcı bir süreç neticesinde **“2025-2029 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı”**nı tamamladık.

Türkiye kooperatifçiliğinin vizyonunu belirleyen bu belge ile kooperatifçiliğe daha elverişli bir ortam oluşturmayı, sektöre olan güveni artırmayı, kooperatifleri daha verimli, etkin, sürdürülebilir, rekabet edebilir ve yenilikçi kılmayı, sektörün yaşadığı sorunlara çözüm üretmeyi ve kooperatifçiliğe yeni bir ivme kazandırmayı amaçlıyoruz.

2025-2029 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planıyla; kamu ve özel sektöre düşen görevleri tanımlıyor, sürdürülebilir bir kooperatifçilik politikası ortaya koyuyoruz. Belgedeki eylemlerin hayata geçirilmesinin tüketiciler, özel politika gerektiren gruplar, üreticiler, esnaf ve sanatkârlar, küçük ve orta büyüklükteki işletmeler başta olmak üzere toplumun geniş kesimi için faydalı olacağını değerlendiriyoruz.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip ERDOĞAN'ın önderliğinde Türkiye Yüzyılı vizyonu çerçevesinde hazırlanan 2025-2029 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı'nın kooperatifçilik sektörüne ve ülkemize hayırlı olmasını diliyor, emeği geçen herkese çok teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ömer BOLAT

T.C. Ticaret Bakanı

İÇİNDEKİLER

BAKAN SUNUŞU.....	2
KISALTMALAR.....	5
MİSYONUMUZ.....	7
VİZYONUMUZ.....	7
GİRİŞ.....	7
Amaç ve kapsam.....	7
Yöntem ve Süreç.....	8
Dayanak.....	11
2012-2016 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı Kapsamında Gerçekleştirilen Çalışmalar... 17	
2017 Yılı ve Sonrasında Kooperatifçilikle İlgili Yapılan Çalışmalar.....	19
Mevcut Durum.....	26
GZFT ANALİZİ.....	28
GÜÇLÜ YANLAR.....	31
ZAYIF YANLAR.....	33
FIRSATLAR.....	35
TEHDİTLER.....	37
AMAÇ VE HEDEFLER.....	38
AMAÇ 1: KOOPERATİFÇİLİĞİN GELİŞİMİNE UYGUN ORTAM OLUŞTURULACAKTIR.....	38
Hedef 1.1. Kooperatiflerin finansal yapılarının güçlendirilmesi ve finansmana erişiminin kolaylaştırılması sağlanacaktır.....	41
Hedef 1.2. Mevcut yasal altyapı ve uygulamalar kooperatifçiliğin güncel ihtiyaçları doğrultusunda geliştirilecektir.....	48
Hedef 1.3. Kooperatif ortaklarının, yöneticilerinin ve personelinin profesyonelleştirilmesine ve kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.....	57
AMAÇ 2: KOOPERATİFÇİLİĞE İLİŞKİN YENİLİKÇİ POLİTİKALAR ÜRETİLECEK VE UYGULANACAKTIR.....	63
Hedef 2.1. Güncel kooperatifçilik uygulamaları takip edilerek iyi kooperatifçilik örnekleri ekonomik, sosyal ve çevresel ihtiyaçlar doğrultusunda ülkemize uyarlanarak kooperatif girişimciliği yaygınlaştırılacaktır.....	65
Hedef 2.2. Kooperatifçiliğin etkin tanıtımı yapılarak farkındalık sağlanacak ve kooperatifçilik imajı güçlendirilecektir.....	71
Hedef 2.3. Kooperatiflere ilişkin daha sağlıklı veri toplanması, işleyiş ile ilgili işlemlerin gerçekleştirilmesinde bilgi sistemlerinin kullanılması, kooperatiflerin uluslararası standartlara uygun şekilde sınıflandırılması sağlanacaktır.....	82
UYGULAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME.....	86

KISALTMALAR

ASHB: Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı

BB: Belediyeler Birliği

BDDK: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu

BM: Birleşmiş Milletler

ÇB: Çalışma Birimi

ÇSGB: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı

ÇŞİDB: Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı

DYK: Değerlendirme Yönlendirme Komitesi

EPDK: Enerji Piyasası Düzenleme Kurumu

HİB: Hedef İzleme Birimleri

GİB: Gelir İdaresi Başkanlığı

GSB: Gençlik ve Spor Bakanlığı

GZFT: Güçlü-Zayıf- Fırsatlar-Tehditler Analizi

ILO: Uluslararası Çalışma Örgütü

IPARD: Katılım Öncesi Yardım Aracı

İŞKUR: Türkiye İş Kurumu

KGK: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu

KİK: Kamu İhale Kurumu

KK: Kooperatifler Kanunu

KOOPBİS: Kooperatif Bilgi Sistemi

KOOPDES: Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı

KOSGEB: Küçük ve Orta Ölçekli İşletmeleri Geliştirme ve Destekleme İdaresi Başkanlığı

KTB: Kültür ve Turizm Bakanlığı

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

RTÜK: Radyo ve Televizyon Üst Kurulu

SBB: Cumhurbaşkanlığı Strateji ve Bütçe Başkanlığı

SEDDK: Sigortacılık ve Özel Emeklilik Düzenleme ve Denetleme Kurumu

SGK: Sosyal Güvenlik Kurumu

SPK: Sermaye Piyasası Kurulu

STB: Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

TB: Ticaret Bakanlığı

TKDK: Tarım ve Kırsal Kalkınmayı Destekleme Kurumu

TMKB: Türkiye Milli Kooperatifler Birliği

TOB: Tarım ve Orman Bakanlığı

TOBB: Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği

TRT: Türkiye Radyo Televizyon Kurumu

TÜİK: Türkiye İstatistik Kurumu

TÜKOSEP: Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı

UKY: Uluslararası Kooperatifler Yılı

YÖK: Yükseköğretim Kurulu

MİSYONUMUZ

Kooperatifçilik bilinç ve farkındalığının oluşturulmasına katkı sağlayacak politikalar geliştirerek bireysel tasarrufların uygun kooperatif girişimcilik modelleriyle milli ekonomiye katılımını sağlamak.

VİZYONUMUZ

Kooperatifçiliğin ulusal ve uluslararası alanda etkinliğini ve verimliliğini artırarak kooperatiflerin sürdürülebilir sosyal ve ekonomik faaliyetlerin öncülüğünü yapmasını sağlamak.

GİRİŞ

AMAÇ VE KAPSAM

Kooperatifçilik alanında Cumhuriyet tarihinin ilk strateji belgesi olan “2012-2016 Türkiye Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı (TÜKOSEP)”, ülkemizde kooperatifçilik sektörünü daha ileri seviyelere taşımak; sürdürülebilirliği, rekabet edebilirliği ve yenilikçiliği sağlamak; toplumdaki kooperatifçilik imajını olumlu yönde güçlendirmek ve ülkemizde kooperatifçilik sektörünü dünyadaki gelişmelere eşzamanlı olarak geliştirmek amaçlarını taşımaktadır. Bu Strateji ve Eylem Planı, Yüksek Planlama Kurulu tarafından onaylanarak 17 Ekim 2012 tarihli ve 28444 sayılı (Mükerrer) Resmi Gazete’de yayımlanmış ve aynı gün Sayın Cumhurbaşkanımız Recep Tayyip ERDOĞAN tarafından kamuoyuna açıklanmıştır.

Söz konusu Strateji ve Eylem Planı, 2012-2016 yılları arasında etkin bir şekilde uygulanmış olup yapılan çalışmalar olumlu sonuçlar vermiştir. 7 Stratejik Hedef ve 36 Eylem kapsamında özellikle kooperatiflere sunulan kamu hizmetlerinde ve kooperatifçiliğin niteliği, niceliği ve imajı konusunda önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Bu süreçte ayrıca kooperatifçilik konusunda farkındalık, eğitim ve araştırma gibi alanlarda da kazanımlar elde edilmiştir. Bu kazanımların artırılması ve sağlamlaştırılması amacıyla yeni bir kooperatifçilik stratejisi ve eylem planının oluşturulması kooperatifçilik alanında tüm paydaşların ortak kararı olmuştur.

Dünyada kooperatifçiliğin gelişmiş olduğu toplumlarda kooperatiflerin, rekabet düzeyleri yüksek, ülke ekonomisinde önemli paylara sahip ve sürdürülebilir ticari işletmeler olduğu göze çarpmaktadır. Kooperatiflerin diğer ticari işletmelerden ayrılan en temel özellikleri; sosyal yanları güçlü, çevreye duyarlı, adaletli, demokratik ve gelir eşitsizliğini ortadan kaldıran ticari aktörler olmasıdır.

Bununla birlikte, Birleşmiş Milletler (BM) 2030 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri ve Avrupa Yeşil Mutabakatı çerçevesinde öngörülen amaçlara ulaşmada kooperatifler kilit rol oynamaktadır. Ülkemizde de “Yeşil Mutabakat Eylem Planı (2021)” doğrultusunda kooperatiflerin yeşil dönüşüme önemli katkıları olacağı değerlendirilmektedir.

Bu gerekçelerden hareketle “2025-2029 TÜKOSEP” rekabet edebilirliği yüksek, ekonomide etkin, yeşil ve dijital dönüşüme uyumlu kooperatifçilik temaları üzerine inşa edilmiştir. Belgenin temel önceliği; kooperatiflerin rekabet düzeyleri yüksek, ticari hayatta daha etkin, çevreye duyarlı ortaklıklar olarak ekonomik ve sosyal alanlarda faaliyet göstermelerini ve toplumsal kalkınmada öncü olmalarını sağlamak, toplumdaki kooperatifçilik bilincini güçlendirmek, daha şeffaf ve yenilikçi politikaları uygulamak ve kooperatiflerin ekonomik kalkınma ve gelirin daha adil paylaşımına olan katkılarını artırmaktır. Bu doğrultuda 2025-2029 TÜKOSEP; kooperatifçilik sisteminin genel ve yapısal sorunlarına yenilikçi çözüm önerileri geliştirebilmek amacıyla kuruluş ve işleyiş, koordinasyon, teşvik ve destek, bilgilendirme ve farkındalık, yenilikçi politikalar eksenleri çerçevesinde hazırlanmıştır.

Belirlenen **5 eksen** çerçevesinde, 2025-2029 TÜKOSEP **2 Stratejik Amaca** ulaşmak üzere belirlenen **6 Hedef**, bu hedefler doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından kooperatiflere yönelik yürütülecek **23 Eylem** ve bunlara ilişkin 121 adet performans göstergesini kapsamaktadır.

2025-2029 TÜKOSEP hazırlık sürecine katılımcı bir anlayış hâkim olmuştur. Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı başta olmak üzere birçok kurum ve kuruluşun paydaş olarak belirlendiği bu çalışmalar, Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda yürütülmüştür.

YÖNTEM VE SÜREÇ

TÜKOSEP Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi tarafından 31 Mayıs 2017 tarihinde yapılan toplantı ile “2012-2016 TÜKOSEP”in kapatılmasına ve yeni bir Strateji Belgesinin hazırlanması için çalışmalara başlanmasına karar verilmiştir. Yapılacak hazırlık çalışmalarına ilişkin olarak Mülga Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü bünyesinde bir komisyon kurularak çalışmaların bu komisyon tarafından yürütülmesi planlanmış ve çalışmalara başlanmıştır.

Hazırlık çalışmaları kapsamında 22-24 Aralık 2017 tarihleri arasında Stratejik Plan hazırlanmasına yönelik bir eğitim programı düzenlenmiştir. Söz konusu eğitim programında misyon ve vizyonun önemine vurgu yapılmış, temel stratejilerin nasıl belirleneceği hususlarına

değerlendirilmiştir. Kurumsal kapasite değerlendirilmesinin de yapıldığı toplantıda Stratejik Planın hazırlanması konusunda önemli bir yol haritası çizilmiştir.

Komisyon çalışmaları doğrultusunda kamuoyunda kooperatif kavramının bilinirliğinin hangi düzeyde olduğunu öğrenmek ve buna yönelik stratejiler belirlemek amacıyla bir anket çalışması yapma ihtiyacı hasıl olmuştur. Bu itibarla, “Kamuoyu Nezdinde Kooperatiflere Yönelik Bilinç Düzeyi Araştırması” konulu anket yapılmıştır.

Bu kapsamda; gelen anket sonuçları ve yapılan eğitim programının sonuç raporu birlikte değerlendirilerek, yeni strateji belgesinin taslağının oluşturulması yönünde çalışmalar yapılmıştır. Taslakta kooperatifçiliğe yönelik güçlü ve zayıf yönler ile fırsatlar ve tehditler tespit edilmiştir. Hedef ve eylemlerin de paydaşlar ile kararlaştırılması planlanarak bir çalıştay tertip edilmiştir.

29 Kasım 2018 tarihindeki Kooperatifçilik Stratejisi ve Eylem Planı Dış Paydaş ve Kooperatifçilik Sorunları Çalıştayı’na ilgili kurum ve kuruluşların tamamı davet edilmiş ve aşağıda yer alan başlıklar altında gruplar oluşturularak konular taraflarca tartışılmıştır:

- Kuruluş ve İşleyiş Süreçlerinin Kolaylaştırılması/Sağlıklı Veri Toplanması,
- İç ve Dış Denetimin Geliştirilmesi,
- Kooperatiflerin Finansmana Erişiminin Kolaylaştırılması,
- Yasal Altyapının Güncelleştirilmesi,
- Kooperatifçiliğin Etkin Tanıtımı ve İmajının Güçlendirilmesi
- Profesyonel Yönetim Anlayışının Geliştirilmesi

Çalıştay sonrasında Mülga Kooperatifçilik Genel Müdürlüğünce bir değerlendirme toplantısı yapılmış hedef ve eylemler belirlenmiştir.

10 Ocak 2019 tarihli ve 27 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü mülga edilmiş ve yeni oluşturulan Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü bünyesinde strateji belgesi oluşturma çalışmalarına devam edilmiştir.

Akabinde, hedef ve eylemler tüm kooperatif merkez birliklerinin ve ilgili kurum ve kuruluşların görüşlerine sunulmuş, gelen görüşler değerlendirilerek 2019-2023 yıllarını kapsayan strateji belgesi nihai hale getirilmiş ancak Covid-19 Pandemisi nedeniyle yürürlüğe girememiştir. Her ne kadar strateji belgesi yayımlanmamış olsa da taslak belgede yer alan birçok eylem uygulamaya konulmuştur. Bu sayede kooperatifçilik alanında elde edilen kazanımlar korunmuş toplumda kooperatifçilik konusundaki bilinç ve farkındalık daha ileri bir noktaya taşınmıştır.

Gelinen noktada, BM'nin 2025 yılını Uluslararası Kooperatifler Yılı (UKY) olarak ilan etmesi ve 2024-2028 On İkinci Kalkınma Planının yürürlüğe girmesi ile kooperatif işletmelerin sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesindeki kritik rolü bir kez daha gündeme gelmiştir.

Dünyada kooperatif işletmeler hakkındaki farkındalığı artırma çalışmalarının devam ettiği bu dönemde, ülkemizde de kooperatifler hakkında bilinç ve farkındalık artışının sağlanması ve kooperatifçiliğin gelişimine rehberlik edecek yeni bir kooperatifçilik stratejisi ile ülke kooperatifçilik politika ve uygulamalarına yön verilmesinin önemi vurgulanmıştır.

Tüm bu gelişmeler göz önünde bulundurulduğunda; 2025-2029 yıllarını kapsayacak yeni bir kooperatifçilik strateji belgesi ve eylem planının oluşturulması ihtiyacı hâsıl olmuştur. Daha önce hazırlanan taslak belge rehberliğinde güncel ihtiyaçlar dikkate alınarak yeni belgenin genel çerçevesi oluşturulmuştur.

Genel çerçevenin belirlenmesinin ardından; tüm bu süreçte iş birliği yapılacak sorumlu kurumlar olan TOB ve ÇŞİDB yetkilileriyle 21 Aralık 2023 tarihinde bir toplantı organize edilmiş belgenin hazırlık çalışmalarına başlanıldığı belirtilerek amaç ve hedeflerinin neler olabileceği üzerine istişarelerde bulunulmuştur.

Ayrıca, 26-29 Aralık 2023 tarihleri arasında Gaziantep'te yapılan Türkiye V. Kooperatifler Fuarında da tüm merkez birlikleri ve birliklerin üst düzey temsilcileri ile 2025-2029 dönemini kapsayacak yeni bir kooperatifçilik strateji belgesi ve eylem planının hazırlık çalışmalarına ilişkin bir sunum yapılmış, katılımcıların görüş, öneri ve katkıları alınmıştır.

26 Şubat 2024 ila 14 Mayıs 2024 tarihleri arasında 81 ilimizde Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda Ticaret İl Müdürlükleri vasıtasıyla Ticaret Bakanlığı görev alanındaki kooperatiflerin temsilcilerinin katılımlarıyla strateji belgesi ve eylem planında yer alması istenilen hususlara ilişkin istişare toplantıları düzenlenmiştir. Bahse konu toplantılar neticesinde il müdürlüklerince hazırlanan toplantı değerlendirme notlarında yer alan talepler başlıklar altında derlenerek raporlanmıştır.

2024 yılı içerisinde, 275 kooperatif ve yaklaşık 300 bin ortağı ile ayçiçek, gül, zeytin, zeytinyağı, kuru üzüm, kuru incir, tiftik, fındık ve pamuk ürünlerinde faaliyette bulunarak piyasada önemli bir yeri olan tarım satış kooperatifleri birlikleri, merkezlerinin bulunduğu illerde ziyaret edilmiştir. Yapılan saha ziyaretlerinde, ürün alım dönemlerinde yaşanan finansmana erişim sorunlarının çözümüne ilişkin öneriler ile kooperatif yöneticilerinin çalışma

koşulları ve bu koşulların iyileştirilmesine yönelik talepler alınarak belge yazım sürecinde değerlendirilmiştir.

29 – 30 Kasım 2024 tarihinde Ankara’da, Türkiye Milli Kooperatifler Birliği (TMKB), 28 Kooperatif Birliği ve Merkez Birliği, iki Bakanlık, Türk Kooperatifçilik Kurumu, 4 farklı üniversiteden akademisyenler ile bir çalıştay düzenlenerek ilgili Bakanlıklar ve kooperatif üst kuruluşları ile Strateji Belgesi taslağı hakkında görüş alışverişinde bulunulmuş ve önerileri alınmıştır.

Taslak Strateji Belgesine ilişkin resmi yazışmalarla 39 kamu kurum ve kuruluşundan gelen görüşler değerlendirilerek belgeye son hali verilmiştir.

Yapılan çalışmalar neticesinde elde edilen geri bildirimler sonucunda; Amaç 1 “Kuruluş ve İşleyiş”, “Koordinasyon” ve “Teşvik ve Destek” Eksenleri çerçevesinde, “Kooperatifçiliğin Gelişimine Uygun Ortam Oluşturulacaktır.” şeklinde; Amaç 2 ise “Bilgilendirme ve Farkındalık” ve “Yenilikçi Politikalar” eksenleri çerçevesinde, “Kooperatifçiliğe İlişkin Yenilikçi Politikalar Üretilcek ve Uygulanacaktır.” şeklinde belirlenerek hedef, eylem ve bunlara ilişkin performans göstergeleri hazırlanmıştır.

DAYANAK

Türkiye’nin kooperatifçilik politikasının ana hatlarını çizen ve bu stratejinin oluşturulmasında referans kabul edilen üst politika belgelerinde kooperatifçiliğe ilişkin şu hususlar yer almaktadır:

Türkiye Cumhuriyeti Anayasası

Madde 171 – Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.

1 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi

- **97.g.** Konut sektörüne ilişkin strateji geliştirme ve programlama iş ve işlemlerini yürütmek, yapı kooperatifçiliğinin gelişmesini sağlayacak tedbirleri almak ve 19/9/2006 tarihli ve 5543 sayılı İskân Kanunu uyarınca Bakanlığa verilen görevleri yapmak,

- **107.k.** Yapı kooperatiflerinin ve üst birliklerinin kurulması, işleyişi ve denetlenmesine ilişkin iş ve işlemleri yürütmek, kuruluş kayıtlarının ve sicillerinin tutulmasını sağlamak ve uygulamaları denetlemek,
- **112.ç.** Plan, çevre, yapım ve yapımla ilgili hizmet işlerine ilişkin konularda kamu kurum ve kuruluşları ile yapı kooperatiflerine görüş vermek,
- **417.c.** Üreticilerin bilgi düzeyini yükseltmek; kooperatif, birlik ve diğer üretici örgütlerinin kurulmasına izin vermek; kooperatif, birlik, oda, üretici örgütleri ve bunların iştiraklerini denetlemek, desteklemek; bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak sonuçlandırılması için gerekli tedbirleri almak,
- **441.m.** Esnaf ve sanatkârlar ile kooperatifçiliğe ilişkin politika, ilke ve hedeflerin ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılarak belirlenmesi ve stratejiler geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak,
- **453.g.** Kooperatifçiliğe ilişkin politikaların belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak,
- **453.ğ.** Kooperatifçilikle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, kooperatif bilgi ve denetim sistemini kurmak ve işletmek,
- **453.h.** Kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uygulanmasını sağlamak, yayın, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak,
- **453.ı.** Kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek, teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak,
- **453.i.** Tarım ve Orman Bakanlığına bağlı tarımsal amaçlı kooperatifler ve üst birlikleri, yapı kooperatifleri ve üst birlikleri hariç olmak üzere, tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile genel hükümlere tabi kooperatif ve birliklerin kuruluşuna, işleyişine ve denetlenmesine yönelik düzenlemeler yapmak, uygulamak ve uygulanmasını sağlamak, kooperatifleri ve üst kuruluşlarını denetlemek veya denetlettirmek,
- **453.j.** Kooperatifler için örnek ana sözleşmeler hazırlamak ve yürürlükte olan ana sözleşmeleri ihtiyaçlar doğrultusunda güncellemek,
- **453.k.** Kooperatiflere ve üst kuruluşlarına yol göstermek ve çalışmalarında yardımcı olmak, yeni alanlarda kooperatif girişimlerinin geliştirilmesine yönelik özendirici ve destekleyici çalışmalar yürütmek, bireysel tasarrufların uygun kooperatif girişimcilik modelleri ile ekonomiye kazandırılmasını sağlamak,
- **453.l.** Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri tarafından kullanılan ürün alım kredilerine ve kadın girişimi üretim ve işletme kooperatiflerince kullanılan kredilere faiz desteği

sağlamak ve bu kredilerin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetlemek.

On İkinci Kalkınma Planı (2024-2028)

- **563.** Esnaf, sanatkâr ve kooperatiflerin değişen ekonomik ve sosyal şartlara uyum sağlayacak şekilde rekabetçilikleri ve kapasiteleri geliştirilecek, denetim sistemleriyle şeffaflık ve güvenilirlikleri artırılacak, işbirliği ve ortak çalışma kültürünün yaygınlaşması sağlanacaktır.

563.4. Kooperatiflere yönelik finansal destek araçları geliştirilecek, kooperatiflerin makine ve ekipman alımı, nitelikli personel istihdamı ve demirbaş alımları desteklenecektir

563.5. Başta tarım satış kooperatifleri, kadın kooperatifleri ile sosyal nitelikli kooperatifler olmak üzere öncelikli sektörlerde faaliyette bulunan kooperatiflere destek sağlanacaktır

563.6. Esnaf, sanatkâr ve kooperatiflere yönelik ortak makine kullanım alanlarının kurulması teşvik edilerek daha az maliyetli üretim yapılabilmesi sağlanacaktır.

563.7. Kooperatifçilikle ilgili kamuoyunda ve üniversitelerde farkındalık sağlanacak ve kooperatifçiliğin daha etkin uygulanması yönünde çalışmalar yapılacaktır.

- **728.** Kadınların ekonomik, sosyal ve kültürel hayata eşit katılımının yanı sıra eşit işe eşit ücret ilkesinin benimsendiği koşullarda istihdamının artırılması sağlanacaktır.

728.2. Kadınların işgücüne katılımlarını artıracak girişimcilik, finansal ve dijital okuryazarlık, kooperatifçilik gibi alanlardaki programlar kapsamı genişletilerek yaygınlaştırılacaktır.

- **897.** Kırsalda nüfus kaybını önlemek ve tersine göçü sağlamak için beşeri ve sosyal sermaye geliştirilerek istihdam imkânları iyileştirilecek ve ekonominin çeşitlendirilmesi yoluyla kırsal alanların çekiciliği artırılacaktır.

897.4. *Kırsalda üretici örgütlerinin güçlendirilmesi ve kooperatifçiliğin etkinleştirilmesi amacıyla ilgili mevzuatta iyileştirmeler gerçekleştirilecektir.*

Orta Vadeli Program (2024-2026)

- Dijital ve yeşil dönüşümle değişen işgücü piyasasına kadınların tam, eşit, güvenceli ve etkin katılımlarının sağlanması ve bu kapsamda ihtiyaç duyulacak yeni beceri ve yeteneklerin kadınlara ve kız çocuklarına kazandırılması için özel programlar geliştirilecek ve kadınların işgücüne katılımlarını artıracak girişimcilik, finansal okuryazarlık, kooperatifçilik gibi alanlarda programlar, kapsamaları genişletilerek yaygınlaştırılacaktır.
- Yeşil dönüşüme yönelik finansman imkânları artırılacak, mevcut destek mekanizmaları gözden geçirilecek, sürdürülebilir finans konusundaki kurumsal kapasite artırılarak yeşil finansman ekosistemi geliştirilecektir.

2025 Yılı Cumhurbaşkanlığı Yıllık Programı

Tedbir 496.3. Tarımsal amaçlı kooperatif ve üretici birliklerinin fiziki altyapılarının iyileştirilmesi desteklenecektir.

- *Proje bazlı hibe desteklerinin sağlanmasında birinci derece tarımsal örgüt belgesi almaya hak kazanan tarımsal amaçlı örgütler öncelikli olarak değerlendirilecektir.*

Tedbir 727.1. Kamu, özel sektör, siyaset dâhil tüm karar alma mekanizmalarında ve yönetimin her kademesinde nüfusun yarısını oluşturan kadınların temsili ve katılımının artırılması hedefiyle, aşamalı bir geçiş için çalışmalar yapılacaktır.

- *Kadın kooperatiflerinin güçlenmesine yönelik eğitimler ve danışmanlık hizmetleri verilecektir.*

Tedbir 728.2. Kadınların işgücüne katılımlarını artıracak girişimcilik, finansal ve dijital okuryazarlık, kooperatifçilik gibi alanlardaki programlar kapsamaları genişletilerek yaygınlaştırılacaktır.

- *Kadın girişimciliğinin ve kadın kooperatiflerinin niteliğinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.*

Ticaret Bakanlığı Stratejik Planı (2024-2028)

Ticaret Bakanlığı'nın Stratejik Planı, "Güçlü ve refah seviyesi yüksek bir Türkiye için; ortak akla ve paydaşlarla etkin iş birliklerine dayalı sürdürülebilir politika ve uygulamalar ile ulusal ticareti ve uluslararası ticaret ilişkilerini yönetmek, sürdürülebilir ihracat artışı sağlayarak küresel mal ve hizmet ihracatındaki payımızı artırmak, iç ticarete adil, rekabetçi ve istikrarlı bir ortam için gerekli politika ve uygulamaları yürütmek ve koordine etmek, gümrük süreçlerini daha hızlı, kolay, etkin ve izlenir hale getirmek." misyonu ile "İç ve dış ticaret potansiyelini en üst düzeyde kullanarak teknoloji, inovasyon ve sürdürülebilirlik temelinde inşa edilen, yüksek katma değerli üretim ve ihracatı teşvik eden ticaret ekosistemi sayesinde, ülkemizin rekabetçiliğini güçlendirerek kalkınmasına yön vermek ve dünyada güçlü ekonomiler arasında yer almasına katkı sunmak." vizyonunu taşımaktadır.

Bu vizyon doğrultusunda hazırlanan Stratejik Planda yer alan iki numaralı "Yenilikçi Bakış Açısıyla Güvenilir ve Rekabetçi Bir Ticaret Ortamı Sağlamak, Ticari Aktörleri ve Tüketiciyi Korumak" amacı altında 2.4. numaralı "Kooperatifçiliğin bir iş modeli olarak tanıtılması sağlanarak verimli ve etkin kooperatifçilik uygulamaları yaygınlaştırılacaktır." hedefi ile dört numaralı "Ticarette Yeşil ve Dijital Dönüşümün Desteklenmesiyle Sürdürülebilir Ekonomik Büyümeye Katkı Sağlamak" başlıklı amacı altında 4.3. numaralı "Kooperatiflerin sürdürülebilirlik kapasiteleri artırılarak yenilenebilir enerji alanında kooperatiflerin kurulması sağlanacaktır." hedefleri bulunmaktadır.

Tarım ve Orman Bakanlığı Stratejik Planı (2024-2028)

Tarım ve Orman Bakanlığının Stratejik Planı "Tarım, orman ve su kaynakları ile doğal ekosistemleri koruyarak, verimli ve sürdürülebilir tarımsal üretimi, yeterli ve güvenilir gıdaya erişimi ve kırsal kalkınmayı sağlamak amacıyla politikalar belirlemek ve uygulamak" misyonu ile "Türkiye Yüzylında; tarım, orman ve su kaynaklarında sürdürülebilir ve güvenli bir gelecek" vizyonunu taşımaktadır.

Bu doğrultuda hazırlanan Stratejik Planda yer alan üç numaralı "Kırsal Alanlarda Yaşam Kalitesini, Refah Seviyesini ve Ekonomik Çeşitliliği Geliştirmek" amacı altında 3.3 "Tarımsal örgütlerin kurumsal kapasitelerini ve etkinliklerini artırmak, tarımsal pazarlamada stratejiler geliştirmek" hedefi bulunmaktadır.

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı Stratejik Planı (2024-2028)

Çevre Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığının Stratejik Planı “Şehirlerimizin afetlere karşı dirençli, iklim dostu ve sıfır atık uyumlu hale getirilmesi ile sürdürülebilir çevrenin sağlanması amacıyla; doğanın korunması, planlı, güvenli yapılaşma görevlerini etkin bir şekilde yürütmek.” misyonu ile “Afetlere Dirençli ve İklim Dostu Şehirler, Sürdürülebilir Çevre” vizyonunu taşımaktadır.

Yeşil Mutabakat Eylem Planı

Ticaret Bakanlığınca ülkemizin Avrupa Yeşil Mutabakatı’na adaptasyonunu sağlayacak bir yol haritası tespit edilmiş ve ilgili Kurumlarımızın katkıları ile “Yeşil Mutabakat Eylem Planı” hazırlanarak 2021/15 Sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 16 Temmuz 2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Eylem Planında, AB’nin politika öncelikleri doğrultusunda, (1) Sınırdaki Karbon Düzenlemeleri, (2) Yeşil ve Döngüsel Bir Ekonomi, (3) Yeşil Finansman, (4) Temiz, Ekonomik ve Güvenli Enerji Arzı, (5) Sürdürülebilir Tarım, (6) Sürdürülebilir Akıllı Ulaşım, (7) İklim Değişikliği ile Mücadele, (8) Diplomasi (9) Bilgilendirme ve Bilinçlendirme Faaliyetleri başlıkları altında belirlenen hedeflere ulaşılması amacıyla hayata geçirilecek 81 eyleme yer verilmektedir. Eylem Planı hedeflerinin gerçekleşmesi ve eylemlerin güncel gelişmelere uyumunu sağlamak üzere Ticaret Bakanlığı koordinasyonunda faaliyetler sürdürülmektedir.

2012-2016 TÜKOSEP Değerlendirme ve Yönlendirme Kurulu Toplantısı Tavsiyesi

2012-2016 TÜKOSEP’in kapanış kararının alındığı Değerlendirme ve Yönlendirme Kurulu toplantısında Mülga Kalkınma Bakanlığının tavsiyesi yeni bir Strateji Belgesi hazırlanması yönünde olmuştur.

2030 BM Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri

Ülkemiz, 1992 yılında Rio’da düzenlenen BM Çevre ve Kalkınma Konferansı’nın ardından 1996 yılında sürdürülebilir kalkınma kavramını gündemine alarak oluşturulan Kalkınma Planları ve politika belgelerinde yer vermiştir. Bu kapsamda, sektörel ve tematik ulusal politika ve strateji belgeleri ülkemizin sürdürülebilir kalkınma politikalarının önemli birer parçasını oluşturmaktadır.

2015 yılında gerçekleştirilen BM Sürdürülebilir Kalkınma Zirvesi'nde Sürdürülebilir Kalkınma için 2030 Gündemi (2030 Agenda for Sustainable Development), 193 ülkenin imzasıyla kabul edilmiştir. 2030 Gündemi, 2000 yılında hayata geçen Binyıl Kalkınma Hedeflerinin devamı niteliğinde olmakla birlikte bu hedefleri daha ileri taşıyan bir gündem olarak görülmektedir.

2030 Gündemi ile dünya genelinde yoksulluğun azaltılarak refahın artırılması çabalarına tüm toplumların dâhil edilmesi, kültürel ve sosyal değerlerin korunması ve çevresel zararların engellenmesi amaçlanmaktadır. 2030 Gündeminde ayrıca, cinsiyet eşitliği, dezavantajlı grupların ihtiyaçlarının gözetilmesi, gıda israfının azaltılması, çölleşme ve kuraklıkla mücadele, biyoçeşitliliğin korunması gibi sosyal ve çevresel konular ile ekonomik büyüme, teknolojik gelişme, istihdam ve sanayileşme gibi ekonomik konular bulunmaktadır.

2030 Gündeminde 17 Sürdürülebilir Kalkınma Hedefi tanımlanmış olup 2015-2030 boyunca, “kimseyi geride bırakmama” sloganı ile hiçbir ülkeyi ve hiç kimseyi kalkınma sürecinde geride bırakmamak hedeflenmektedir. Sürdürülebilir kalkınma hedefleri ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları kapsamakta olup bunların hayata geçirilmesinde kooperatif işletmeler çok önemli roller üstlenmektedir.

2012-2016 TÜRKİYE KOOPERATİFÇİLİK STRATEJİSİ VE EYLEM PLANI KAPSAMINDA GERÇEKLEŞTİRİLEN ÇALIŞMALAR

2012-2016 TÜKOSEP, devlet ve kooperatiflerin iş birliğinde çalışarak mevcut sorunlara planlı şekilde çözüm önerileri getirmiş olup bu nedenle örnek teşkil ederek kooperatifçilik için reform niteliğinde bir belge olmuştur. Bu kapsamda;

- Faal olmayan **35.366** kooperatif tasfiye edilmiş, böylece hem ekonomiye katkısı olmayan kooperatiflere ilişkin emek ve zaman israfı önlenmiş hem de sektöre ilişkin politikalar geliştirilirken kullanılan veriler daha gerçekçi kılınmıştır.
- 2012-2016 TÜKOSEP kapsamında toplamda **30 bin** kişiye kooperatifçilik eğitimi verilmiştir.
- Kooperatifler arası iş birliğinin sağlanması amacıyla **46** adet toplantı gerçekleştirilmiştir.
- Kooperatifçilik bilincinin artırılması ve yasal düzenlemelere ilişkin **660** adet toplantı düzenlenmiştir.
- **2** kanun değişikliği **9** tebliğ olmak üzere **11** adet mevzuat çıkarılmıştır.
- Ülke kooperatifçiliğine ilişkin olarak süreç boyunca her yıl raporlar hazırlanmış ve ölçülebilir değerler üzerinden kooperatifçilikle ilgili verilerin toplanması sağlanmıştır.

Etkin raporlar sayesinde kooperatifçilikle ilgili somut bir kaynak oluşturulmuş birçok özel ve tüzel kişi bu raporlardan faydalanmıştır.

- 2012-2016 TÜKOSEP kapsamında aşağıda sıralanan proje, bilgilendirme ve farkındalık çalışmaları gerçekleştirilmiştir:
 1. Kooperatif Bilgi Sistemi Projesi (KOOPBİS),
 2. Kooperatiflerin Desteklenmesi Programı (KOOPDES),
 3. Kooperatifçilik alanında yüksek lisans ve doktora tezlerinin desteklenmesi,
 4. Kooperatif Girişimciliği Eğitim Projesi,
 5. Kooperatif üst kuruluşları tarafından, düzenli olarak kendi ortaklarına hak ve yükümlülükleri ile kooperatifçilik konusunda bilinçlendirme eğitimleri,
 6. Kooperatifçilik konusunda bilgilendirme programları,
 7. Kooperatifçilik konusunda, eğitim, araştırma ve yayın faaliyetinde bulunan gönüllü kuruluşların projelerinin desteklenmesi çalışmaları,
 8. Ülke Kooperatifçilik Raporu,
 9. Kooperatifçilik potansiyeli bulunan alanlarda kooperatif kurulmasına ve geliştirilmesine yönelik özendirici çalışmalar,
 10. Kadınların girişimcilik kabiliyetlerinin arttırılması ve ekonomide bir aktör olarak yer almalarının sağlanması için kooperatifler çatısı altında örgütlenmeleri yönünde çalışmalar,
 11. Kooperatif üst kuruluşları tarafından hazırlanan kurumsal strateji belgeleri.
- 2012-2016 yılları arasında kooperatifler sosyal yaşama destek ve ekonomiye katkı sağlama konusunda kayda değer başarı göstermişlerdir. Tarımsal amaçlı kooperatifler ortaklarına girdi desteği sağlama yanında, ortaklarının ürününü satın alıp işlemek suretiyle tarımsal üretimin sürekliliğine katkı sağlamış ve kırsal alanda istihdam imkânı oluşturmuşlardır. Bununla birlikte taşıma kooperatifleri faaliyetlerine aralıksız devam etmiş, esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatiflerinin ortaklarına kullandırdığı kredi miktarı yıldan yıla artmıştır.
- 2012-2016 yılları arasında **21 kooperatif üst kuruluşu** kendi strateji belgesini yayımlamıştır.
- 2012-2016 yılları arasında kooperatifçilik; akademik çalışmalar alanında da kendini göstermiş ve **52 akademik tez** yayımlanmıştır.

- 2012 yılından önce Türkiye genelinde 9 üniversitede lisans düzeyinde kooperatifçilik programı varken 2012-2016 yılları arasında **28** üniversitede Kooperatifçilik Anabilim dalı açılmıştır.
- Kooperatifçilik anlayışına yeni bir bakış açısı getiren farklı alanlara hizmet etmeyi amaçlayan **178** adet kooperatif kurulmuştur.
- 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun getirdiği şirketlerde denetim hizmetlerindeki yeni anlayış kooperatiflere de uygulanmış, tarım satış kooperatifleri birlikleri bağımsız denetim yöntemine geçmişlerdir.

2017 YILI VE SONRASINDA KOOPERATİFÇİLİKLE İLGİLİ YAPILAN ÇALIŞMALAR

2012-2016 TÜKOSEP kapanış toplantısının ardından kooperatiflerin ekonomik ve sosyal alanlardaki paylarını artırmak amacıyla Ticaret Bakanlığınca yürütülen çalışmalar hız kazanarak devam etmiştir.

Bu kapsamda, 2017-2024 yılları arasında kooperatifler arasında iş birliğinin geliştirilmesi ve kooperatifçiliğin daha geniş kitlelere ulaştırılması amacıyla aşağıdaki çalışmalar yapılmıştır:

- Farklı bir kalkınma ve sosyal katılım modeli olan sosyal kooperatifçilik alanında farkındalığın artırılması ve kooperatifçiliğin desteklenmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amaçları doğrultusunda 2017 yılında “Uluslararası Sosyal Kooperatifler Paneli” düzenlenmiştir.
- Sosyal Kooperatifçilik Tanıtım Eğitim Geliştirme ve Uygulama Projesi geliştirilerek 20-21 Mart 2018 tarihinde sosyal kooperatifler arama konferansı gerçekleştirilmiştir. Projenin eğitim ve tanıtım faaliyetleri kapsamında yerel idareler, üniversiteler, sivil toplum kuruluşları, kalkınma ajansları, meslek kuruluşları nezdinde sosyal kooperatif modeline ilişkin farkındalığın arttırılmasına yönelik olarak Sosyal Kooperatif Eğitim ve Tanıtım Treni ile 2 ayrı sefer olarak 19 ile çalışma ziyaretleri düzenlenmiştir.
- Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu Başkanlığı Sosyal Kooperatifçilik Kapsamında İsrafın Önlenmesine Yönelik Uygulamaların Araştırılması ve Yaygınlaştırılması Alt Komisyonu oluşturularak çeşitli saha ziyaretleri yapılmıştır. Alt Komisyon tarafından 2022 yılında konu ile ilgili tarafların dinlendiği 7 toplantı ve Ankara, İzmir, Çanakkale, Ordu ve Mardin illerinde olmak üzere 5 yerinde inceleme gerçekleştirilmiştir.

- Yenilenebilir enerji sektöründe önemli çalışmalar yapılmış Sayın Cumhurbaşkanımızın himayelerinde 13 Ekim 2018 tarihinde Kayseri’de düzenlenen Toplu Açılış Töreniyle, ülkemizde bir kooperatifçe kurulumu tamamlanan ilk enerji tesisi faaliyete girmiştir. Kayseri, Amasya, Konya, Afyonkarahisar ve Çorum illerinde kurulan yenilenebilir enerji kooperatifleri sayesinde 10.810 kW (yaklaşık 11 MW) kapasiteli tesis yerli ve milli enerji politikası kapsamında ülke ekonomisine kazandırılmıştır.
- Tarım satış kooperatifleri birliklerinde, tarımsal pazarlamada kooperatifçiliğin geliştirilmesi; kooperatiflerin uluslararası ticaretinin geliştirilerek ihracatımızın artırılması ve kooperatifler aracılığı ile coğrafi işaretli ürünlerin tescili, korunması ve pazarlanması için çalışmalar yapılmıştır.
- “Cumhurbaşkanlığı 100 Günlük Eylem Planı” kapsamında, belirlenen kooperatiflerin ürettikleri ürünlerin yurtiçi ve yurtdışı pazarlara ulaştırılmasında “E-PTT AVM” gibi e-ticaret platformlarının kullanımı için geliştirilen proje ile ilgili taraflarla gerekli temasların kurulması, iş birliği, eğitim, protokol, kapasite artırımı konularında faaliyetler yürütülmüştür.
- Kooperatiflerin faaliyet gösterdiği sektörlerde karşılaştıkları sorunların tespit edilmesi ve bu sorunlara ilişkin ilgili tarafların da katılımlarıyla etkin çözüm önerileri getirilmesi amacıyla 2019 yılında Kooperatifçilik Sektör Analizi Projesi çalışmaları yapılmıştır.
- “Kooperatifçilik Tanıtım ve Geliştirme Projesi” kapsamında, Kooperatifçilik Otobüsüyle 14 il ziyaret edilmiş, sivil toplum örgütleri, kamu kurumları ve vatandaşların katılımıyla tanıtım ve bilgilendirme toplantıları düzenlenmiştir.
- Kadın kooperatiflerinin güçlendirilmesi, sürdürülebilirliklerinin sağlanması, kurumsal ve ekonomik kapasitelerinin geliştirilerek nitelikli girişimler hâline getirilmeleri ve kadınların kooperatifler yoluyla ekonomik ve sosyal hayata etkin katılımı konularında iş birliği yapılması amacıyla Ticaret Bakanlığı, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı ile Tarım ve Orman Bakanlığı ortaklığında ilki 2018 yılında imzalanan "Kadın Kooperatiflerinin Güçlendirilmesi İş Birliği Protokolü" yenilenerek 6 Eylül 2023 tarihinde 5 yıl süreyle uzatılmıştır.
- Ülkemizde kooperatifçiliğin geliştirilmesi, kooperatif ürünlerinin tanıtımı, kooperatifler arasındaki iş birliğinin geliştirilerek iç ve dış ticaretin artırılması amacıyla Ticaret Bakanlığı tarafından 2017, 2019, 2020, 2023 ve 2025 yıllarında Türkiye Kooperatifler Fuarları gerçekleştirilmiştir.
- Türkiye’de kadın istihdamına yönelik mesleki eğitim teşvik ve hibe gibi destekler veren kamu kurumları, yetişmiş insan kaynağına sahip sivil toplum kuruluşları, üretim

kapasitesine sahip kadın kooperatifleri ve istihdam sağlayan özel sektör kuruluşlarının bir araya gelerek kayıtlı kadın istihdamının arttırılmasını sağlayacak iş birliği sistemi olarak tanımlanan “İş Pozitif Projesi” kapsamında 8 Mayıs 2024 tarihinde Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ile Ticaret Bakanlığı arasında protokol imzalanmıştır.

- Kooperatif istatistikleri rehberi için örnek uygulamalar geliştirilebilmesi amacıyla Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) tarafından yürütülen projeye ülkemizin katkı sunması ve çalışmalarda pilot ülke olan 5 ülkeden (Güney Kore, Tanzanya, Kosta Rika, İtalya ve Türkiye) biri olması kararlaştırılmıştır. Ülkemizde Resmi İstatistik Programı kapsamında; Ticaret Bakanlığı, Tarım ve Orman Bakanlığı, Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, Türkiye İstatistik Kurumu ve kooperatif üst kuruluşları temsilcileri ile alanda çalışan bilim insanlarından müteşekkil bir çalışma grubu oluşturulmuştur. Bu çalışmalarda rehberin saha testi yapılmış, kooperatiflerin sınıflandırılması, ekonomik ölçüm yöntemleri ile veri kaynaklarının belirlenmesine ilişkin modellemeler gerçekleştirilmiş ve uluslararası seviyede oluşturulan küresel danışma komitesine sunulmuştur. Çalışmalar sonucunda, istatistiklerin üretilmesi amacıyla mevzuat çerçevesi, merkezi veri tabanı olarak KOOPBİS ve eşlenik idari kayıtların kullanıldığı özgün bir metodoloji geliştirilmiştir.
- Kooperatifleri sürdürülebilir kalkınmaya hizmet eden, kurumsal yapısı güçlü, çağın ekonomik koşullarıyla uyumlu, dünya standartlarında ekonomik aktörler haline getirmek adına yapılması planlanan çalışmalarda kullanılmak ve iş birliklerinin geliştirilmesini sağlamak üzere dünya kooperatifçilik uygulamalarına ilişkin Ticaret Müşavirliklerimizden veriler talep edilmiş ve gelen veriler doğrultusunda 73 ülkenin kooperatifçilik verilerinin derlendiği “2024 Yılı Dünya Kooperatifçilik Verileri Raporu” hazırlanmıştır.

2017 Yılı Sonrası Uygulanan Finansal Destekler

- Kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının mali imkânsızlıklar nedeniyle gerçekleştiremedikleri üretim ve istihdama katkısı bulunacak yatırım projelerinin desteklenmesini sağlayarak, girişimcilerin kooperatif tüzel kişiliği altında ekonomik faaliyetlerinin teşvik edilmesi ve böylece gelirin tabana yayılması sosyal refahın paylaşılması ve yoksulluğun azaltılması amacıyla KOOPDES uygulamaya konulmuştur.
- Kadınların kooperatifleşmeye yönelik çabalarını desteklemek amacıyla ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğini değerlendirme amacı güden

kooperatiflere KOOPDES ile finansman desteği sağlanmıştır. Bu kapsamda, 2020-2024 yılları arasında 772 kooperatifin 826 projesine yaklaşık 111 milyon TL hibe desteği sağlanmıştır.

- 4603 sayılı Kanun'un 3'üncü maddesi ile 5570 sayılı Kanun'un 1'inci maddesine dayanılarak yayımlanan Cumhurbaşkanı Kararları doğrultusunda esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri, esnaf ve sanatkarın %50 ya da %100 faiz indirimli olarak kullandığı kredilere kefalet sağlamaktadır. Bu çerçevede, 2002 yılından 31 Ağustos 2025 tarihine kadar olan dönemde esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatifleri tarafından kefalet sağlanan faiz indirimli kredi tutarı, 4.511.638 adet kullandırım kapsamında 673,8 milyar liraya ulaşmıştır. Bu rakamın 114,8 milyar lirasına 2024 yılında, 109,9 milyar lirasına 2025 yılının ilk 8 ayında kefalet sağlanmıştır.
- 17/04/2020 tarihli ve 31102 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 7244 sayılı Yeni Koronavirüs Salgınının Ekonomik ve Sosyal Hayata Etkilerinin Azaltılması Hakkında Kanun İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile tarım satış kooperatifleri birliklerinin yeniden yapılandırılan DFİF kaynaklı kredi borçlarının 2020 yılına ait borç taksit ödemesi faizsiz olarak 2021 yılına ertelenmiş, 2021 yılı dâhil daha sonraki yıllarda ödenecek borç taksit tutarları faizsiz olarak birer yıl ötelenmiştir.
- 6 Şubat 2023 tarihinde Kahramanmaraş merkezli olarak meydana gelen depremler nedeniyle, kurum ve kuruluşlarca hayata geçirilen diğer tedbir ve desteklerin yanında, esnaf ve sanatkârların; Halkbank'a olan kredi geri ödemelerine 6 ay erteleme imkânı getirilmiş buna müteakiben ikinci 6 aylık uzatım imkânı sağlanmış, bununla birlikte kredi ve kefalet kooperatiflerine olan gecikmiş borçlarının faizleri silinerek anapara ödemelerine de erteleme imkânı sağlanmıştır. Halkbank tarafından deprem felaketi nedeniyle, %50 faiz indirimli genel işletme kredisi kapsamında bölgedeki 27.202 esnaf ve sanatkâra 6.730.049.000 TL tutarında kredi kullandırılmıştır.

2021 Yılında 1163 Sayılı Kooperatifler Kanunu (KK)' da Gerçekleştirilen Değişiklikler

2021 yılında 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla (26/10/2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete) kooperatifçilik mevzuatında önemli değişiklikler yapılmıştır. Bu değişikliklerle, kooperatiflerin daha profesyonel ve şeffaf yönetim yapısına kavuşmaları, daha etkin denetlenmeleri, bilgi sistemlerinden daha etkin yararlanmaları ve ekonomik kalkınmada daha etkili bir araç olmaları amaçlanmıştır. Ülkemizdeki tüm kooperatif yöneticileri, denetçileri ve ortaklarını etkileyecek olan Kanun değişiklikleri ile aşağıdaki yenilikler getirilmiştir:

- ***Kooperatiflerde şeffaflaşmanın önü açılmıştır.***

Yeni düzenlemeyle birlikte kooperatiflerde; yönetim kurulu yıllık faaliyet raporunun, gelir gider farkı hesaplarının, bilanço ve denetçi raporlarının elektronik ortamda da ortaklar tarafından incelenmesine imkân sağlanarak, ortakların kooperatifin işleyişi hakkında daha etkin bilgi edinmesi sağlanmıştır. Ayrıca, özellikle seçim dönemlerinde adaylar arasında fırsat eşitliğinin sağlanması ve seçimlerin daha şeffaf ve adil bir ortamda gerçekleştirilmesi amacıyla aday olan kişilere, genel kurul toplantısına katılma hakkını haiz ortakları gösterir listeye erişim imkânı tanınmıştır.

- ***KOOPBİS kullanma zorunluluğu getirilmiştir.***

Yapılan yeni düzenlemeyle ülkemizdeki tüm kooperatiflere ilişkin verilerin tutulacağı merkezi bilgi sistemi niteliğinde olan KOOPBİS uygulamaya geçirilmiştir. KOOPBİS ile işlem maliyetlerinin azaltılması ve zaman tasarrufunun sağlanması amaçlanmıştır. Ayrıca, ülkemizdeki tüm kooperatiflerin verilerinin yer aldığı bu sistem sayesinde kooperatifler daha şeffaf bir hale gelerek uygulamada karşılaşılan sorunların önüne geçilmesi ve güncel ve güvenli istatistiki verilerle daha etkin politikalar geliştirilebilmesi hedeflenmiştir.

- ***Kooperatiflerin elektronik ortamda genel kurullarını yapabilmelerinin önü açılmıştır.***

Kooperatif ortaklarının tercih etmesi halinde, teknolojik gelişmelere uygun olarak elektronik ortamda genel kurula katılabilme imkânı getirilmiştir. Böylelikle, ortakların aynı anda aynı mekânda bulunma zorunluluğunun ortadan kaldırılması sayesinde zaman ve maliyet tasarrufu sağlanabilecektir. Ayrıca, diğer şirket türlerine sağlanan bu teknolojik imkândan kooperatifler de yararlanabilecektir.

- ***Kooperatiflere dış denetim getirilmiştir.***

Türk kooperatifçiliği ile kooperatifçilikte başarıyı yakalamış ülkeler arasındaki en önemli farklardan birisi olan dış denetim sistemi, ülkemizdeki belli kıstasları taşıyan kooperatifler için de getirilmiştir. Bu kapsamda; kooperatiflerimizin etkin bir denetim yapısına sahip olması için Almanya, Japonya, Kanada, İspanya, Polonya ve İtalya gibi başarılı kooperatifçilik deneyimine sahip ülkelerde bulunan zorunlu dış denetim sistemi ülkemizde de uygulamaya geçirilmiştir. Ayrıca, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanunda yapılan değişiklikle “Bağımsız denetim kapsamı dışında kalan birlikler ile kooperatifler, 1163 sayılı Kanunun 69’uncu maddesi hükümlerine

göre denetlenir.” hükmü getirilerek tarım satış kooperatiflerinde denetim hususu yeni bir düzenlemeye bağlanmıştır.

- ***Yönetim ve denetim kurulu üyelerine kooperatifçilik eğitimi getirilmiştir.***

Belli kıstasları taşıyan kooperatiflerin, yönetim ve denetim kurulu asıl ve yedek üyelerinin kooperatifçilik konusunda daha nitelikli bilgiye sahip olmaları ve profesyonel bir şekilde görevlerini yerine getirebilmeleri amacıyla seçildikten sonra kooperatifçilik konusunda eğitim alma zorunluluğu getirilmiştir.

- ***Kadın kooperatiflerine ve engellilerin kurduğu kooperatiflere kolaylıklar sağlanmıştır.***

Ortaklarının çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatifler ile ortaklarının çoğunluğu engellilerden oluşan kooperatiflerin gerek kuruluş aşamasında ve gerekse faaliyet dönemlerinde ticaret sicili müdürlüğünde ödedikleri tescil ve ilan ücretleri ile ticaret odasına kayıt ücreti, yıllık aidat ve munzam aidat ödeme mükellefiyeti kaldırılarak bu kooperatiflere kolaylık sağlanmıştır.

- ***Kooperatif defter, belge ve varlıklarının yeni seçilen yönetim kuruluna teslimi sürecinde yaşanan sorunların çözümüne yönelik düzenleme yapılmıştır.***

Seçim sonuçlarına göre değişen bazı kooperatif yöneticilerinin kooperatife ait defter, belge ve sair varlıklarını yeni seçilenlere devretmemesi sorunu çözüme kavuşturulmuştur. Yönetim kurulu üyelerinin sorumlulukları altında bulunan belge ve varlıkları görevleri bitiminden itibaren üç iş günü içinde yeni seçilen yönetim kuruluna teslim zorunluluğu getirilerek bu evrak ve varlıkların güvenli bir şekilde devri sağlanmıştır.

- ***Güçlü sermaye yapısına ihtiyaç duyan kooperatiflerin sermayeye ilişkin sorunları giderilmiştir.***

Ülkemizde faaliyet gösteren ve yüksek sermaye gerektiren sigorta kooperatifleri için bir ortağın taahhüt edebileceği pay adedinin üst sınırı kaldırılarak bu kooperatiflerin kuruluşlarında yaşadığı sermaye sorunu çözüme kavuşturulmuştur. Ayrıca pay değerini artırma yetkisi ilgili Bakanlıklara verildiğinden amaç ve esas faaliyet konusu bakımından ihtiyaç duyulan kooperatiflerde pay değerinin artırılması kolaylaştırılmıştır.

- ***Kamu kaynaklarının kullanılmasına aracılık eden kooperatifler için yeni düzenlemeler getirilmiştir.***

Kamu kaynaklarından desteklenen kredilere aracılık eden kooperatifler ile tarımsal desteklemelere aracılık eden kooperatiflerin ortaklığa kabul işlemine yönelik yeni düzenlemeler yapılmıştır. Bu kooperatiflerde, yönetim kurulu anasözleşmede belirtilen şartları taşıyanları ortaklığa kabulden kaçınamayacaktır.

Düzenleme ile yönetim kurulunca ortaklık şartlarını taşıdığı halde ortaklığa kabul edilmeyen ve bu nedenle de finansmana erişemeyen esnaf, sanatkâr ve çiftçilerimizin mağduriyet yaşamalarının önüne geçilmesi amaçlanmıştır.

Aynı şekilde kooperatiflerde olduğu gibi kooperatif birlikleri şartları taşıyıp ortak olmak için kendilerine müracaat eden kooperatifleri; kooperatif merkez birlikleri de kooperatif birliklerini ortaklığa kabulden kaçınamayacaktır. Diğer taraftan, kooperatiflerde dikey yapılanmanın önünün açılması amacıyla bu kapsamdaki kooperatiflerin, kooperatif birliklerine; kooperatif birliklerinin de merkez birliğine ortak olmadığı takdirde, kamu kaynaklarından desteklenen kredilere kefalet sağlayamayacağı ve kamu kaynaklı tarımsal desteklemelere aracılık yapamayacağı hüküm altına alınmıştır.

- ***Konut yapı kooperatiflerinin sahip olduğu kolay dönüşme imkânı diğer yapı kooperatiflerine de getirilmiştir.***

Daha önce yalnızca konut yapı kooperatiflerine sağlanan amaç ve faaliyet konusunun değiştirilerek feshedilmeksizin faaliyetlerine devam etmesine ilişkin kolaylık, sanayi sitesi yapı kooperatifleri ve toplu işyeri yapı kooperatiflerini de kapsayacak şekilde genişletilmiştir. Ayrıca, anasözleşme değişikliği yapılarak yapı kooperatiflerinin amacının değiştirilmesi için tanınan altı aylık süre kısıtı da kaldırılarak bu kooperatiflerin işlemlerinin kolaylaştırılması amaçlanmıştır. Böylece, bu madde kapsamına giren yapı kooperatiflerinin, tasfiyeden dönebileceği zamana kadar amaç ve faaliyet konusunu değiştirebilmesine imkân sağlanmıştır.

- ***Kooperatiflere ilişkin kanunlarda yeknesaklık sağlanmıştır.***

1163 sayılı Kanunda yapılan değişikliklerin, 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatifleri ve Birlikleri Kanununa ve 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanuna tabi kooperatif ve birlikler için de uygulanmasına yönelik düzenlemeler yapılarak kooperatiflerle ilgili kanunlarda yeknesaklık sağlanmıştır.

1163 sayılı Kanunda yapılan yukarıdaki değişikliklerin ardından Ticaret Bakanlığınca 5 adet Yönetmelik, 6 adet Usul ve Esaslar çıkarılmıştır.

Yönetmelikler:

- Kooperatiflerde Elektronik Ortamda Yapılacak Genel Kurullara İlişkin Yönetmelik
- Kooperatifçilik Eğitim Yönetmelięi
- Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarının Usul ve Esasları ile Bu Toplantılarda Bulundurulacak Bakanlık Temsilcisinin Nitelik ve Görevleri Hakkında Yönetmelik
- Kooperatif Bilgi Sistemi Yönetmelięi
- Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Denetimine Dair Yönetmelik

Usul ve Esaslar:

- Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Genel Kurul Toplantılarında Uygulanacak Elektronik Genel Kurul Sistemi Hakkında Usul ve Esaslar
- Kooperatif ve Üst Kuruluşlarında Dış Denetim Yapacakların Eğitime İlişkin Usul ve Esaslar
- Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Dış Denetiminde Sınırlı Bağımsız Denetim Standardının (2400) Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar
- Kooperatif Birlik ve Merkez Birliklerinde Dış Denetimle Görevlendirilecek Personelin Sınavına İlişkin Usul ve Esaslar
- Genel Kurullarını Birleştiren veya Özel Hesap Dönemi Kullanan Kooperatif ve Üst Kuruluşlarının Dış Denetimine İlişkin Usul ve Esaslar
- Kooperatif Bilgi Sisteminin Kullanımına İlişkin Usul ve Esaslar

MEVCUT DURUM

Ülkemizde kooperatifler, çalışma konularına göre 1163 sayılı Kooperatifler Kanunu, 4572 sayılı Tarım Satış Kooperatif ve Birlikleri Hakkında Kanun ile 1581 sayılı Tarım Kredi Kooperatif ve Birlikleri Kanun olmak üzere toplam üç ayrı Kanuna tabi olarak kurulmakta ve faaliyet göstermektedirler.

Yapı kooperatifleri ve üst kuruluşlarının kuruluş, işleyiş ve denetim faaliyetleri Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı, tarımsal amaçlı kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının Tarım ve Orman Bakanlığı, diğer kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının ise Ticaret Bakanlığı tarafından yürütölmektedir.

Kooperatiflerin üst örgütlenmesinde ilk adım birlikler olup birliklerin örgütlenmesiyle de merkez birlikleri kurulmaktadır. Ülkemizdeki kooperatif örgütlenmesine ilişkin en üst yapı ise Türkiye Milli Kooperatifler Birliği'dir. Halen, Ticaret Bakanlığı görev alanında 36, Tarım ve Orman Bakanlığı görev alanında 5 ve Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı görev alanında 5 olmak üzere toplam 46 türde kooperatif bulunmaktadır.

Şekil-1 Bakanlıklara göre kooperatif tür sayılarının oransal dağılımı (Ağustos 2025 itibariyle)

Ülkemizde faal ve faal olmayan, **49.733 kooperatif, 330 birlik, 14 merkez birlik ve 1 Türkiye Milli Kooperatifler Birliği** bulunmaktadır. Mevcut durumda KOOPBİS'e kayıtlı ortak sayısı **4.654.270¹** tir.

TB görev alanındaki faal ve faal olmayan kooperatiflerin toplam verilerine bakıldığında;

Tablo-1 Kooperatif Verileri (Ticaret Bakanlığı)

Kooperatif sayısı	11.818
Kooperatif Birlik sayısı	93
Kooperatif Merkez Birlik sayısı	3
Kooperatif Milli Birlik sayısı	1
Birliklere ortak kooperatif sayısı	1.794
Kooperatif ortak sayısı	1.865.298

¹ Veriler Ağustos 2025 itibariyle Kooperatif Bilgi Sisteminden edinilmiştir.

GZFT ANALİZİ

Güçlü Yanlar

- ✓ Uzun süreli ve köklü bir kooperatifçilik deneyiminin bulunması,
- ✓ Kooperatifçilik çalışmalarının anayasa ile güvence altına alınmış olması,
- ✓ Kooperatifçilikle ilgili mevzuat ve kurumsal altyapının bulunması,
- ✓ Kamunun kooperatiflere genel müdürlük düzeyinde hizmet sunması ve vatandaşla iletişimin güçlü olması,
- ✓ Kooperatif ürünlerine olan güvenin yüksek olması,
- ✓ Kooperatiflerin bazı tarım ürünlerinde fiyat belirleyici olması,
- ✓ Kooperatiflerin ekonomik krizlerden daha az etkilenmeleri,
- ✓ Güçlü bir sosyal dayanışma kültürünün bulunması,
- ✓ Kooperatiflerin birçok sektörde yer alması, çeşitlilik ve esneklik sağlaması,
- ✓ Kooperatifçilik işletme modelinin ortaklarına demokratik ve ekonomik katılım, kazancın adil dağıtımı, toplum temelli kalkınma ve dayanışma gibi avantajlar sunması,
- ✓ Ortak amaç sahiplerini bir araya getirerek sürdürülebilir kırsal/yerel kalkınmaya destek olması,
- ✓ Tüm kooperatifleri kapsayan KOOPBİS'in kurularak işler hale gelmesi,
- ✓ Belirli şartları sağlayan kooperatiflere getirilen dış denetim sistemi ile kooperatiflerin şeffaflığının artırılması,
- ✓ Belirli şartları sağlayan kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri için eğitim zorunluluğu bulunması.

Zayıf Yanlar

- ✓ Kooperatiflerin genel olarak az ortaklı ve küçük ölçekli bir yapıya sahip olmaları,
- ✓ Kooperatif ortaklarının kooperatifçiliğe ve mevzuata ilişkin eğitimin yetersizliği,
- ✓ Kooperatif yöneticilerinin işletme yönetimi konusunda bilgi ve deneyim eksikliği, profesyonel yönetici istihdam edilmemesi,
- ✓ Toplumda kooperatifçilik kültürü ve bilincinin yeterince yerleşmemiş olması; kooperatif ortakları arasında ekonomik iş birliğinin sağladığı katkı ve faydaların tam olarak bilinmemesi,
- ✓ Kooperatifçilikle ilgili yeterli düzeyde yayın ve araştırma faaliyetinin olmaması,
- ✓ Üniversitelerde kooperatifçilikle ilgili derslerin veya bölümlerin giderek azalması,
- ✓ Kooperatiflerin finansmana erişimde yaşadıkları sorunlar,

- ✓ Kooperatif ortaklarının düşük ortaklık payı yüklenmeleri nedeniyle yaşanan sermaye yetersizliği,
- ✓ Kooperatiflerde dikey örgütlenme yetersizliği,
- ✓ Kooperatiflerin sosyal ve ekonomik önemine ilişkin istatistikî verilerin yetersizliği,
- ✓ Kooperatif yönetiminde genç ve eğitimli ortakların yeterince yer alamaması,
- ✓ Kooperatiflerin katma değerli ürün üretme, markalaşma ve pazarlamada yaşadıkları sorunlar,
- ✓ Finansman sorunları nedeniyle kooperatiflerin üretimde devamlılığı sağlayamaması,
- ✓ Kooperatiflerin kurumsallaşmalarının düşük olması nedeniyle piyasadaki diğer aktörlerle rekabet edememesi,
- ✓ Kooperatiflerin ayrı bakanlıklar bünyesinde faaliyet göstermesi nedeniyle farklı uygulamalarla karşılaşılması.

Fırsatlar

- ✓ BM tarafından kooperatiflerin ekonomideki öneminin vurgulanması amacıyla, 2025 yılının "Uluslararası Kooperatifler Yılı" olarak ilan edilmiş olması,
- ✓ Dünyada, pek çok toplumsal ve ekonomik sorunun çözümünde kooperatiflerin sağladığı katkı ve faydaya ilişkin farkındalığın artması,
- ✓ Kooperatiflerin, devlet ve özel sektör alanı dışında üçüncü sektör olarak hizmet üretme ve istihdam oluşturma potansiyeli,
- ✓ Uluslararası kuruluşların kooperatifler yolu ile kalkınma modelini desteklemeleri, çevreci ve sosyal girişimlere yönelik proje bazında sağlanan kaynakların giderek artırılması,
- ✓ Kooperatifler arasındaki iş birliğinin artması ve çeşitlenmesi,
- ✓ Ülkemizin eğitim seviyesi yüksek, dinamik ve genç nüfusa sahip olması,
- ✓ İnternet siteleri, e-ticaret platformları, dijital ödeme sistemleri gibi araçlarla kooperatiflerin satış imkânlarının çeşitlenmesi,
- ✓ Çevrimiçi uygulamalar sayesinde kooperatiflerin iletişim, eğitim, bilgilendirme gibi alanlarda faaliyet masraflarının azalması ve bu faaliyetlerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi,
- ✓ Tüm dünyada gelişen teknoloji ile birlikte dijitalleşmenin artarak iş akışlarının kolaylaşması,

- ✓ Yeşil finansmanın gelişimini sağlayacak ekosistemin güçlendirilmesi, sürdürülebilir, kaynak-etkin ve yeşil bir ekonominin gelişiminin desteklenmesi amacıyla ulusal ve uluslararası çalışmalar yürütülmesi,
- ✓ Katılım finansman modeline ilişkin yürütülen ulusal çalışmalarda kooperatifçiliğe vurgu yapılması.

Tehditler

- ✓ Toplumun ve özellikle genç neslin giderek bireyselleşmesi,
- ✓ Büyük ölçekli şirketlerin, kooperatiflerin yerel ve ulusal düzeyde rekabet gücünü ve pazar paylarını olumsuz yönde etkilemesi,
- ✓ Artan küresel ve ekonomik riskler,
- ✓ Kayıt dışı ekonominin artması,
- ✓ Mevzuat düzenlemelerinde kooperatiflerin niteliğine uygun hükümlere yer verilmemesi,
- ✓ Finansman sağlayan kuruluşlar nezdinde kooperatifçiliğin yeterince bilinmemesi.

GÜÇLÜ YANLAR

Bu bölümde güçlü yanların, strateji belgesindeki hangi amaç ve hedeflerle ilgili olduğu ortaya konulmaktadır.

No		Amaç 1			Amaç 2		
		H.1.1	H.1.2	H.1.3	H.2.1.	H.2.2.	H.2.3.
G.1	Uzun süreli ve köklü bir kooperatifçilik deneyiminin bulunması				✓	✓	
G.2	Kooperatifçilik çalışmalarının anayasa ile güvence altına alınmış olması	✓	✓		✓	✓	
G.3	Kooperatifçilikle ilgili mevzuat ve kurumsal altyapının bulunması	✓	✓	✓			✓
G.4	Kamunun kooperatiflere genel müdürlük düzeyinde hizmet sunması ve vatandaşla iletişimin güçlü olması		✓		✓	✓	✓
G.5	Kooperatif ürünlerine olan güvenin yüksek olması					✓	
G.6	Kooperatiflerin bazı tarım ürünlerinde fiyat belirleyici olması	✓	✓				
G.7	Kooperatiflerin ekonomik krizlerden daha az etkilenmeleri				✓	✓	
G.8	Güçlü bir sosyal dayanışma kültürünün bulunması				✓	✓	

G.9	Kooperatiflerin birçok sektörde yer alması, çeşitlilik ve esneklik sağlaması		✓		✓	✓	
G.10	Kooperatifçilik işletme modelinin ortaklarına demokratik ve ekonomik katılım, kazancın adil dağıtımı, toplum temelli kalkınma ve dayanışma gibi avantajlar sunması		✓		✓	✓	
G.11	Ortak amaç sahiplerini bir araya getirerek sürdürülebilir kırsal/yerel kalkınmaya destek olması	✓	✓		✓	✓	
G.12	Tüm kooperatifleri kapsayan Kooperatif Bilgi Sistemi'nin (KOOPBİS) kurularak işler hale gelmesi						✓
G.13	Belirli şartları sağlayan kooperatiflere getirilen dış denetim sistemi ile kooperatiflerin şeffaflığının artırılması			✓			✓
G.14	Belirli şartları sağlayan kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri için eğitim zorunluluğu bulunması			✓			

ZAYIF YANLAR

Bu bölümde zayıf yanların, strateji belgesindeki hangi amaç ve hedeflerle ilgili olduğu ortaya konulmaktadır.

No		Amaç 1			Amaç 2		
		H.1.1	H.1.2	H.1.3	H.2.1.	H.2.2.	H.2.3.
Z.1	Kooperatiflerin genel olarak az ortaklı ve küçük ölçekli bir yapıya sahip olmaları	✓	✓				
Z.2	Kooperatif ortaklarının kooperatifçiliğe ve mevzuata ilişkin eğitimin yetersizliği			✓	✓	✓	
Z.3	Kooperatif yöneticilerinin işletme yönetimi konusunda bilgi ve deneyim eksikliği, profesyonel yönetici istihdam edilmemesi			✓			
Z.4	Toplumda kooperatifçilik kültürü ve bilincinin yeterince yerleşmemiş olması; kooperatif ortakları arasında ekonomik iş birliğinin sağladığı katkı ve faydaların tam olarak bilinmemesi				✓	✓	
Z.5	Kooperatifçilikle ilgili yeterli düzeyde yayın ve araştırma faaliyetinin olmaması				✓	✓	
Z.6	Üniversitelerde kooperatifçilikle ilgili derslerin veya bölümlerin giderek azalması					✓	

Z.7	Kooperatiflerin finansmana erişimde yaşadıkları sorunlar	✓					
Z.8	Kooperatif ortaklarının düşük ortaklık payı yüklenmeleri nedeniyle yaşanan sermaye yetersizliği	✓	✓				
Z.9	Kooperatiflerde dikey örgütlenme yetersizliği		✓				
Z.10	Kooperatiflerin sosyal ve ekonomik önemine ilişkin istatistikî verilerin yetersizliği						✓
Z.11	Kooperatif yönetiminde genç ve eğitilmiş ortakların yeterince yer alamaması			✓		✓	
Z.12	Kooperatiflerin katma değerli ürün üretme, markalaşma ve pazarlamada yaşadıkları sorunlar	✓				✓	
Z.13	Finansman sorunları nedeniyle kooperatiflerin üretimde devamlılığı sağlayamaması	✓					
Z.14	Kooperatiflerin kurumsallaşmalarının düşük olması nedeniyle piyasadaki diğer aktörlerle rekabet edememesi	✓		✓			
Z.15	Kooperatiflerin ayrı bakanlıklar bünyesinde faaliyet göstermesi nedeniyle farklı uygulamalarla karşılaşılması		✓				

FIRSATLAR

Bu bölümde fırsatların, strateji belgesindeki hangi amaç ve hedeflerle ilgili olduğu ortaya konulmaktadır.

No		Amaç 1			Amaç 2		
		H.1.1	H.1.2	H.1.3.	H.2.1.	H.2.2.	H.2.3.
F.1	BM tarafından kooperatiflerin ekonomideki öneminin vurgulanması amacıyla, 2025 yılının "Uluslararası Kooperatifler Yılı" olarak ilan edilmiş olması				✓	✓	
F.2	Dünyada, pek çok toplumsal ve ekonomik sorunun çözümünde kooperatiflerin sağladığı katkı ve faydaya ilişkin farkındalığın artması		✓		✓	✓	
F.3	Kooperatiflerin, devlet ve özel sektör alanı dışında üçüncü sektör olarak hizmet üretme ve istihdam oluşturma potansiyeli		✓		✓	✓	
F.4	Uluslararası kuruluşların kooperatifler yolu ile kalkınma modelini desteklemeleri, çevreci ve sosyal girişimlere yönelik proje bazında sağlanan kaynakların giderek artırılması				✓	✓	✓
F.5	Kooperatifler arasındaki iş birliğinin artması ve çeşitlenmesi		✓	✓	✓	✓	
F.6	Ülkemizin eğitim seviyesi yüksek,					✓	

	dinamik ve genç nüfusa sahip olması						
F.7	İnternet siteleri, e-ticaret platformları, dijital ödeme sistemleri gibi araçlarla kooperatiflerin satış imkânlarının çeşitlenmesi	✓		✓			
F.8	Çevrimiçi uygulamalar sayesinde kooperatiflerin iletişim, eğitim, bilgilendirme gibi alanlarda faaliyet masraflarının azalması ve bu faaliyetlerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi			✓	✓		
F.9	Tüm dünyada gelişen teknoloji ile birlikte dijitalleşmenin artarak iş akışlarının kolaylaşması						✓
F.10	Yeşil finansmanın gelişimini sağlayacak ekosistemin güçlendirilmesi, sürdürülebilir, kaynak-etkin ve yeşil bir ekonominin gelişiminin desteklenmesi amacıyla ulusal ve uluslararası çalışmalar yürütülmesi				✓		
F.11	Katılım finansman modeline ilişkin yürütülen ulusal çalışmalarda kooperatifçiliğe vurgu yapılması	✓					

TEHDİTLER

Bu bölümde tehditlerin, strateji belgesindeki hangi amaç ve hedeflerle ilgili olduğu ortaya konulmaktadır.

No		Amaç 1			Amaç 2		
		H.1.1	H.1.2	H.1.3	H.2.1.	H.2.2.	H.2.3.
T.1	Toplumun ve özellikle genç neslin giderek bireyselleşmesi				✓	✓	
T.2	Büyük ölçekli şirketlerin kooperatiflerin yerel ve ulusal düzeyde rekabet gücünü ve pazar paylarını olumsuz yönde etkilemesi	✓				✓	
T.3	Artan küresel ve ekonomik riskler	✓					
T.4	Kayıt dışı ekonominin artması	✓	✓				✓
T.5	Mevzuat düzenlemelerinde kooperatiflerin niteliğine uygun hükümlere yer verilmemesi		✓				
T.6	Finansman sağlayan kuruluşlar nezdinde kooperatifçiliğin yeterince bilinmemesi	✓					

AMAÇ VE HEDEFLER

Strateji Belgesi ve Eylem Planında 2 **Stratejik Amaca** ulaşmak üzere belirlenen 6 **Hedef**, bu hedefler doğrultusunda ilgili kurum ve kuruluşlar tarafından kooperatiflere yönelik yürütülecek 23 **Eylem** ve bunlara ilişkin 121 adet performans göstergesi bulunmaktadır.

Bu bölümde amaçlar, hedefler, eylemler, performans göstergeleri, sorumlu ve iş birliği yapılacak kuruluşlar ve uygulama takvimleri ayrıntılı olarak açıklanmaktadır.

AMAÇ 1: KOOPERATİFÇİLİĞİN GELİŞİMİNE UYGUN ORTAM OLUŞTURULACAKTIR.

Kooperatifçilik sektörüne ilişkin uluslararası nitelikteki bütün belgelerde, kooperatiflerin ekonominin ve toplumsal yaşamın her alanında gönüllülük esasına dayanan yardım ve dayanışma örgütleri olduğu vurgulanmaktadır.

Üretimin artırılması, yeni istihdam alanlarının oluşturulması, üreticiler, tüketiciler, küçük işletmeler gibi tüm yararlanıcıların ihtiyaçlarının karşılanması, yoksulluğa karşı mücadele edilmesi, sermaye tabana yayılarak birikim sağlanması, ortak iş yapma kültürünün geliştirilmesi, gelirin daha adil paylaşılması ve sürdürülebilir kalkınmanın gerçekleştirilmesine katkı sağlayan kooperatifler, en önemli kalkınma modellerinden biridir.

Bilindiği üzere, Anayasamızın 171 inci maddesinde “Devlet, milli ekonominin yararlarını dikkate alarak, öncelikle üretimin artırılmasını ve tüketicinin korunmasını amaçlayan kooperatifçiliğin gelişmesini sağlayacak tedbirleri alır.” hükmüne yer verilmiştir. 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 417 nci maddesinin (c) bendinde “Üreticilerin bilgi düzeyini yükseltmek; kooperatif, birlik ve diğer üretici örgütlerinin kurulmasına izin vermek; kooperatif, birlik, oda, üretici örgütleri ve bunların iştiraklerini denetlemek, desteklemek; bunların eylem ve işlemlerinin hukuka uygun olarak sonuçlandırılması için gerekli tedbirleri almak” ile 441 inci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde “Esnaf ve sanatkârlar ile kooperatifçiliğe ilişkin politika, ilke ve hedeflerin ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılarak belirlenmesi ve stratejiler geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak” hükümleri bulunmaktadır.

Ülkemizde kooperatifler faaliyet alanlarına göre Ticaret Bakanlığı’nın yanı sıra Tarım ve Orman Bakanlığı ile Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı’nın görev ve sorumluluğunda olup, 1163 sayılı Kanun, 4572 sayılı Kanun ve 1581 sayılı Kanun çerçevesinde çalışmalarını sürdürmektedir.

Günümüzün toplumsal ve ekonomik yapısı göz önünde bulundurulduğunda küresel ölçekte politika yapıcılarının temel amacı, kooperatiflerin uluslararası standartlarda, rekabet gücü yüksek işletmeler seviyesine gelmelerini desteklemektir.

Kooperatiflerin finansmana erişimlerinin kolaylaştırılarak sürdürülebilirliğinin sağlanması bunun en önemli bileşenlerinden birisidir. Ancak ülkemizde finansman desteği verme yetkisi olan kuruluşlar nezdinde kooperatiflere daha az teşvik ve kredi desteği sunulmaktadır. Kooperatiflerin düşük sermayelerle kurulması, teminat yapılarının ve kapasitelerinin yeterli olmaması sebebiyle mevcut finansman olanaklarından istenilen seviyede yararlanamadıkları değerlendirilmektedir. Özellikle tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin ürün alımlarında finansman sorunları ile karşılaştıkları bilinmektedir.

Bununla birlikte; mevcut konjonktürde, kooperatifleri de kapsayan reel sektörün başta krediler olmak üzere geleneksel finansman kanallarına erişim imkânı da önemli ölçüde azalmıştır. Yüksek finansman maliyetleri, yüksek teminat gereksinimi ve finansman kanallarının önemli ölçüde kapanmış olması gibi faktörler alternatif finansman kanallarına yönelik potansiyel talebi artırmaktadır. Bu noktada, katılım finans sistemi kooperatiflerin finansmana erişimini kolaylaştırabilecek önemli bir alan olarak öne çıkmaktadır.

Kooperatifçiliğin gelişimine uygun ortamın oluşturulmasında finansman sorununun çözümü kavuşturulması kadar mevzuat hükümlerinin günün ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesi de önem arz etmektedir. Kooperatifçiliğe ilişkin bazı hükümlerin uygulamaya dönük ihtiyaçları karşılamada eksik kaldığı ve güncellenmesi gerektiği kooperatifler tarafından da dile getirilmektedir.

Bununla birlikte kooperatiflerin başarılı olabilmesi ve etkin birer işletme olarak faaliyet gösterebilmesi için yönetim kurulu, denetim kurulu ve ortakların bilinçli ve donanımlı olması büyük önem taşımaktadır. Yönetim kurulunun planlama, finansal yönetim ve yasal mevzuat konularında yeterli bilgiye sahip olmaması, yanlış kararlar alınmasına ve kooperatifin sürdürülebilirliğinin tehlikeye girmesine yol açabilmekte, aynı şekilde, denetim kurulunun yetersizliği, etkin bir denetim mekanizmasının oluşmasını engelleyerek kooperatiflerin en önemli özellikleri olan şeffaflık ve hesap verebilirliği zayıflatabilmektedir.

Bu doğrultuda birinci amaç kapsamında kooperatiflerin başta niteliklerinin ve kapasitelerinin güçlendirilmesi, sürdürülebilirliklerinin sağlanması ile etkin ve rekabet düzeyleri yüksek

kuruluşlar haline getirilmesine yönelik somut çıktıları olan çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Yukarıda bahsedilen sorunların çözüme kavuşturulması için öncelikle kooperatiflerin finansal açıdan güçlendirilmesi ve finansmana erişimlerinin kolaylaştırılması hedeflenmekte olup kooperatiflerin teşvik, destek, kredi ve kefalet sağlayan ulusal ve uluslararası kurum ve kuruluşlardan daha fazla faydalanması için gerekli koordinasyonun sağlanması, mevcut destek programlarının daha verimli ve etkin hale getirilmesi, özsermayelerinin güçlendirilmesi için gerekli mevzuat çalışmalarının yapılması ve katılım finans alanında faaliyet göstermelerinin önü açılarak sürdürülebilir destekleme mekanizmasının oluşturulması planlanmaktadır.

Ayrıca, kooperatifçiliğin mevcut yasal alt yapısının günün ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesine yönelik yapılacak çalışmalar kapsamında ilgili kamu kurum ve kuruluşlarının sorumlu olduğu konularda kooperatifçiliğin gelişmesine engel teşkil eden mevzuat iyileştirilerek ilgili Bakanlıkların uygulamalarında yeknesaklık sağlanacaktır. Yine sosyal dayanışma ekonomisinin önemli parçası olan sosyal kooperatiflere ilişkin mevzuat düzenlemesi yapılarak sosyal hizmetler kapsamında yarı kamusal hizmetlerin görülmesi, ekonomik, sosyal, kültürel ve çevresel ihtiyaçların karşılanması, yeni istihdam alanlarının oluşturulması, sosyal sermayenin artırılması sağlanacaktır. Ayrıca sosyal kooperatifler aracılığıyla özel politika gerektiren grupların ekonomik koşulları iyileştirilerek sosyal işlevsellik kazanmalarına katkı sunulacaktır.

Kooperatiflerin rekabet edebilirliği, sürdürülebilir üretim ve yönetiminin sağlanabilmesi kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile doğru orantılıdır. Bu doğrultuda kooperatif ortakları, yöneticileri ve kooperatif çalışanlarının bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmaların önemli olduğu değerlendirilmektedir. Kooperatiflerin rasyonel işletmecilik uygulamaları ve kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda hareket etmesinin varlıklarını, mali yapısını ve rekabet gücünü koruyup geliştireceği düşünülmekte olup bu yöndeki çalışmalara ağırlık verilecektir.

Tüm bu çalışmalar, kooperatiflerin ekonomik kalkınmaya daha fazla katkı sağlamasını, ortaklarına daha büyük faydalar sunmasını, güçlü ve sürdürülebilir bir kooperatifçilik modelinin oluşturulmasını desteklemektedir. Bu sayede, kooperatifler sadece ekonomik değil, aynı zamanda sosyal açıdan da daha etkin girişimler haline gelecek ve toplumsal refahın artırılmasına katkıda bulunacaktır.

HEDEF 1.1. KOOPERATİFLERİN FİNANSAL YAPILARININ GÜÇLENDİRİLMESİ VE FİNANSMANA ERİŞİMİNİN KOLAYLAŞTIRILMASI SAĞLANACAKTIR.

Finans kurum ve kuruluşları nezdinde kooperatifçilik ve kooperatiflerin hukuki tanımının bilinmemesi ve bir şirket türü olarak kabul edilmemesi nedeniyle ilgili mevzuatlarda kooperatiflere yer verilmemesi kooperatiflerin finansmana erişiminde başlıca sorunları oluşturmaktadır. Bu kapsamda, öncelikle kooperatifler ile teşvik, destek, kredi ve kefalet sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması hususunda gerekli çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca, mevcut destekleme mekanizmalarının daha etkin hale getirilmesi ve katılım finans gibi alanlarda kooperatifçiliğin geliştirilmesi yapılacak olan diğer önemli çalışmalar arasında yer almaktadır.

Bu kapsamda yürütülecek diğer önemli bir çalışma da tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin finansman ihtiyacına yönelik sürdürülebilir bir mekanizma geliştirilmesidir. Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri özellikle ürün alımlarını finanse etmek için yüksek faizlerle kredi kullanmak durumunda kalmaktadır. Bu sorunun, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan “*Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri tarafından kullanılan ürün alım kredilerine ve kadın girişimi üretim ve işletme kooperatiflerince kullanılan kredilere faiz desteği sağlamak ve bu kredilerin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetlemek*” hükmü ile Ticaret Bakanlığına verilen yetki kapsamında gerekli mevzuatın hazırlanarak ilgili kooperatiflere sübvansiyonlu kredi verilmesi ile çözülmesi mümkün olacaktır. On İkinci Kalkınma Planında yer alan “563.5. *Başta tarım satış kooperatifleri, kadın kooperatifleri ile sosyal nitelikli kooperatifler olmak üzere öncelikli sektörlerde faaliyette bulunan kooperatiflere destek sağlanacaktır.*” ifadeleri de bu çalışmaları destekleyecektir.

Hedef kapsamında anılan Kararnamenin aynı maddesinin (1) bendinde yer alan, “*Kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek, teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak.*” düzenlemesine dayanılarak, 2020 yılından bu yana kooperatiflerin ve üst kuruluşlarının üretim ve istihdama katkısı bulunan yatırım projelerinin desteklendiği KOOPDES çalışmaları da yer almaktadır. Özellikle On İkinci Kalkınma Planında yer alan “563.4. *Kooperatiflere yönelik finansal destek araçları geliştirilecek, kooperatiflerin makine ve ekipman alımı, nitelikli personel istihdamı ve demirbaş alımları desteklenecektir.*” eyleminden hareketle, KOOPDES’ten daha verimli çıktılar alınması adına özellikle mevzuat ve uygulama konularında çalışmalar yürütülecektir.

Bununla birlikte, Cumhurbaşkanlığı Yatırım ve Finans Ofisi (Mülga Cumhurbaşkanlığı Finans Ofisi) tarafından yayımlanan ve 2022-2025 yılları arasındaki dönemi kapsayan Katılım Finans Strateji Belgesinde yer verilen “*Ürün ve Hizmet Çeşitliliğinin Artırılması*” altında “*Kooperatif katılım finansman kuruluşlarının kurulması*” ile “*Kooperatif sigortacılığının geliştirilmesi*” eylemleri kapsamında, katılım sigortacılığının içinde kooperatif sigortacılığının geliştirilmesi ve kooperatif katılım finansman kuruluşlarının kurulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Kooperatiflerin sermayesi ortakların taahhüt ettikleri ortaklık paylarından oluşmaktadır. Ancak, bir ortaklık payının değerinin 100 TL olması, ortakların taahhüt edilen payları tam ödememeleri, ortaklar tarafından yapılan sermaye katkısının sınırlı kalması, kooperatif başına düşen ortak sayısının azlığı gibi sebeplerle kooperatiflerin öz kaynakları işletmenin varlığını sürdürmesine yetmemektedir. 1163 sayılı Kanunun 19 uncu maddesinde kooperatife giren her şahıstan en az 1 ortaklık payı alınması gerektiği, bir ortaklık payı değerinin kooperatiflerin amaç ve faaliyet konularına göre ilgili Bakanlıkça artırılabilceği hüküm altına alınmıştır. Ayrıca Kanunun aynı maddesinde ortakların en fazla 5.000 pay taahhüt edebilecekleri yönünde hüküm bulunmaktadır. Aynı Kanunda hâlihazırda sigortacılık faaliyetinde bulunacak kooperatiflere yönelik en çok pay taahhüt sınırının uygulanmayacağı ve ortaklık payı değerinin ilgili kurumun görüşünün alınarak belirlenebileceği yönünde düzenleme yapılmıştır. Bu doğrultuda, belirli kooperatiflerde hem ortaklık payı değerinin artırılması hem de en çok pay taahhüt sınırının kaldırılmasına ilişkin çalışmalar yürütülerek kooperatiflerin öz kaynak yapılarının güçlendirilmesi, finansmana erişim ve teminat yapılarındaki zayıflıkların giderilmesi amaçlanmaktadır. Ayrıca, kooperatifçilik ilke ve değerleriyle örtüşmeyen uygulamaların önlenmesi ve kooperatifçilik imajını korumayı sağlayacak yöntemlerin geliştirilmesi amacıyla bazı kooperatif türlerinde kurucu ortak sayısının artırılması yönünde çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.

Birçok kooperatif gerek teminat yetersizliği gerekse sermaye birikimlerinin yetersiz kalması sebebiyle kredi kurumlarından kredi temin edememekte ve finansman ihtiyacını karşılayamamaktadır. Bu doğrultuda, kooperatiflerin yapılarına uygun finansman çözümlerinin hayata geçirilmesi önem arz etmekte olup bu yöndeki çalışmalara hız verilecektir.

Hedef 1.1. Kooperatiflerin Finansal Yapılarının Güçlendirilmesi ve Finansmana Erişiminin Kolaylaştırılması Sağlanacaktır.

Eylemler:

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
1.1.1	Kooperatiflerin teşvik, destek, kredi ve kefalet sağlayan kurum ve kuruluşların sağladığı kaynaklardan daha fazla faydalanması için gerekli koordinasyon sağlanacaktır.	Finans kurum ve kuruluşları nezdinde kooperatifçiliğin yeterince bilinmemesi, kooperatiflerin finansmana erişimini zorlaştırmaktadır. Bu soruna çözüm bulmak adına kooperatifler ile teşvik, destek, kredi ve kefalet sağlayan kurum ve kuruluşlar arasında koordinasyonun sağlanması hususunda gerekli çalışmalar yapılacaktır. Ayrıca proje bazlı desteklere ilişkin olarak kooperatiflerin haberdar edilmesi amacıyla İlgili Bakanlıkların web sitelerinde bilgilendirme sayfası oluşturulacaktır. Diğer kurum ve kuruluşların vermiş oldukları yatırım teşviklerinden kooperatiflerin daha fazla yararlanabilmeleri için girişimlerde bulunulacaktır.	Sorumlu Kuruluş TB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar SBB, ÇŞİDB, Dışişleri Bakanlığı Hazine ve Maliye Bakanlığı, STB, TOB, Kalkınma Ajansları, KOSGEB, TKDK	2025:3 2026:3 2027:- 2028:- 2029:-	TKDK-IPARD, Kalkınma Ajansları ve KOSGEB desteklerinden kooperatiflerin daha fazla yararlanabilmesi amacıyla yapılan toplantı sayısı
				2025: - 2026:3 2027:5 2028:5 2029:5	Teşvik ve destek programlarından faydalanan kooperatif sayısı
				2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Proje bazlı destek veren kuruluşlar hakkında kooperatiflerin haberdar edilmesi amacıyla ilgili Bakanlıkların internet sitelerinde bilgilendirme sayfası oluşturulması
				2025:✓ 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Tarım alanında faaliyet gösterip desteklerden yeterince yararlanamayan kooperatiflere ilişkin ilgili kurumlar nezdinde toplantılar yapılması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
1.1.2	Kooperatifler için sürdürülebilir destekleme mekanizması oluşturulması amacıyla çalışmalar yürütülecektir.	Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri özellikle ürün alımlarını finanse etmek için her yıl yüksek faizlerle kredi çekmek durumunda kalmaktadır. Bu sorunun, 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde yer alan “Tarım satış kooperatifleri ve birlikleri tarafından kullanılan ürün alım kredilerine ve kadın girişimi üretim ve işletme kooperatiflerince kullanılan kredilere faiz desteği sağlamak ve bu kredilerin amacına uygun olarak kullanılıp kullanılmadığını denetlemek” hükmü ile Ticaret Bakanlığına verilen yetki kapsamında gerekli mevzuatın hazırlanarak ilgili kooperatiflere sübvansiyonlu kredi desteği verilmesi ile çözölmesi mümkün olacaktır. Ayrıca kooperatiflerin finansman ihtiyacının sürdürülebilir şekilde karşılanmasına alternatif çözüm olarak kitle fonlamasına yönelik araştırma yapılacaktır.	Sorumlu Kuruluş TB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar SBB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, BDDK SPK, Merkez Bankası	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Tarım satış kooperatifleri ve birliklerinin ürün alımlarını desteklemek ve takibini yapmak amacıyla Cumhurbaşkanlığı Kararında yer alan yetki çerçevesinde bir uygulama yönetmeliğinin hazırlanması
				2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Kitle fonlaması sisteminden kooperatiflerin yararlanabilmesine yönelik araştırma raporunun hazırlanması
1.1.3	Kooperatiflerin Desteklenmesi Programının (KOOPDES) daha verimli ve etkin hale getirilmesi yönünde	1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (1) bendinde “Kooperatiflerin amaçlarını gerçekleştirmek için hazırlayacakları projeleri desteklemek ve teşvik etmek,	Sorumlu Kuruluş TB	2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	KOOPDES kapsamında verilen desteklerin daha verimli ve etkin kullanılabilmesi amacıyla ilgili mevzuatta gerekli değişiklikler yapılması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
	çalışmalar yürütülecektir.	teşvik ve desteklere yönelik düzenlemeler yapmak” kapsamında KOOPDES hayata geçirilmiştir. Bu doğrultuda hazırlanan Kooperatifçilik Proje Destek Yönetmeliğinde değişiklikler yapılarak günün ihtiyaçlarına uyarlanacaktır.	İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar SBB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, Sayıştay	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	KOOPDES kapsamında kullanılan desteklere ilişkin bilgi sistemi oluşturulması
				2025:1 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	KOOPDES’e ilişkin yıllık etki ve değerlendirme analiz raporunun hazırlanması
1.1.4.	Kooperatiflerin özsermayelerinin güçlendirilmesi için gerekli çalışmalar yürütülecektir.	Ortaklık payı değerinin artırılması ve belirli kooperatiflerde en çok pay taahhüt sınırının kaldırılmasına ilişkin mevzuat değişikliği çalışmaları yapılacaktır.	Sorumlu Kuruluş TB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ÇŞİDB, TOB	2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatif ortaklık pay bedelinin artırılması
				2025:- 2026:2 2027:- 2028:- 2029:-	Ortaklık payı üst sınırı kaldırılan kooperatif türleri sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:✓ 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Bazı kooperatif türlerinde kurucu ortak sayısının artırılması
1.1.5	Kooperatiflerin katılım finans alanında faaliyet göstermesinin sağlanması yönünde çalışmalar yürütülecektir.	Katılım sigortacılığının içinde kooperatif sigortacılığının geliştirilmesi ve kooperatif katılım finansman kuruluşlarının kurulmasına yönelik çalışmalar gerçekleştirilecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, Cumhurbaşkanlığı Yatırım ve Finans Ofisi Başkanlığı, BDDK, SEDDK İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar Hazine ve Maliye Bakanlığı, TOB, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Katılım finans alanında mevzuat çalışmalarının tamamlanması halinde katılım finans kooperatifi örnek anasözleşmesi hazırlanması
				2025:2 2026:3 2027:3 2028:- 2029:-	Katılım finans kooperatifleri ve kooperatif sigortacılığı hakkında düzenlenen bilgilendirme ve farkındalık toplantısı sayısı
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Kooperatif sigortacılığının katılım finans mevzuatı çerçevesinde geliştirilmesi

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
1.1.6	Kooperatiflerin finansmana erişiminin kolaylaştırılmasını teminen Hazine Destekli Kefalet sistemi kapsamında destek paketi oluşturulması için çalışmalar yürütülecektir	Kooperatiflerin finansal ihtiyaçlarını uygun şartlarda karşılayabilmeleri için bankalardan kullanacakları kredilere teminat sağlanmasına ilişkin kooperatiflere özgü çözüm üretilmesi hedeflenmektedir.	Sorumlu Kuruluş TB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar Hazine ve Maliye Bakanlığı, Kredi Garanti Kurumları, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Kredi garanti kurumları bünyesinde kooperatiflere özgü portföy oluşturulmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:✓ 2029:-	Hazine ve Maliye Bakanlığı ile ekonomi politikaları kapsamında kooperatifler önceliklendirilerek kefalet desteği sağlanması için çalışmalar yürütülmesi

HEDEF 1.2. MEVCUT YASAL ALTYAPI VE UYGULAMALAR KOOPERATİFÇİLİĞİN GÜNCEL İHTİYAÇLARI DOĞRULTUSUNDA GELİŞTİRİLECEKTİR.

Kooperatifler tarımdan krediye, ulaştırmadan yapıya, eğitimden turizme kadar birçok sektörde faaliyet göstermektedir. Bu kapsamda, kooperatifler ticaret şirketi olmaları nedeniyle tabii oldukları mevzuatla birlikte faaliyet gösterdikleri alanlara ilişkin yürürlükte olan mevzuat hükümleri çerçevesinde çalışmalarını yürütmekle mükelleftir. Bu alanları düzenleyen ilgili kamu kurum ve kuruluşları nezdinde kooperatifçiliğin yeterince bilinmemesi ve ticaret şirketi olarak algılanmaması uygulamada çeşitli sorunlara yol açmaktadır.

Ülkemizde kooperatifler, esas olarak 1163 sayılı Kanuna tabidir. Bununla beraber, tarım satış kooperatifleri ve birlikleri ile tarım kredi kooperatifleri ve birlikleri için sırasıyla, 4572 sayılı ve 1581 sayılı özel Kanunlar da yürürlükte. Yukarıda da bahsi geçtiği üzere 2021 yılında 7339 sayılı Kooperatifler Kanunu ile Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunla (26/10/2021 tarih ve 31640 sayılı Resmî Gazete) kooperatifçilik mevzuatında önemli değişiklikler yapılmış olup bu değişikliklerle reform niteliğinde düzenlemeler hayata geçirilmiştir. Ayrıca On İkinci Kalkınma Planında yer alan “897.4. Kırsalda üretici örgütlerinin güçlendirilmesi ve kooperatifçiliğin etkinleştirilmesi amacıyla ilgili mevzuatta iyileştirmeler gerçekleştirilecektir.” düzenlemesi ile de ülke politikası arasında yerini almıştır. Bu doğrultuda özellikle mevcut şartlara uygun şekilde mevzuatın güncellenmesi hedeflenmektedir.

Özellikle haberleşme ve bilişim teknolojilerinde ortaya çıkan değişim ve ilerlemeler kooperatifleri de etkilemektedir. Kooperatifler bu değişim içerisinde hem temel değer ve ilkelerini korumakta hem de çağa ayak uydurmaya çalışmaktadırlar. Bu doğrultuda günümüzün hızla değişen ve dönüşen koşulları doğrultusunda kooperatiflerin ihtiyaçlarının doğru bir şekilde tespit edilerek bu ihtiyaçlarla ilgili önlemlerin alınması kooperatifçiliğin gelişmesi için önemli bir gerekliliktir.

Bu kapsamda kooperatifçilikle ilgili mevzuatın güncel gelişmeler ekseninde ele alınarak ticari ve sosyal hayattaki yeniliklere uyum sağlayacak şekilde revize edilmesi ve ilgili kurumlarla yapılacak istişarelerle kooperatifçiliğin gelişmesine engel teşkil eden mevzuat hükümlerinin iyileştirilmesine yönelik girişimlerde bulunulacaktır.

Kooperatifçiliğin gelişmiş olduğu ülkelerde kooperatif üst örgütlenmesinin güçlü olduğu görülmektedir. Birlikler, kooperatiflerin işletme ile ilgili süreçlerinde kendilerinden beklenen

işlevleri etkin bir şekilde yerine getirme konusunda önemli bir aktördür. Bu gerçekten hareketle ülkemizde de kooperatiflerin bir araya gelerek üst örgütlenmelerini tamamlamaları kooperatiflerin ekonomik, sosyal ve kültürel gereksinimleri ile ekonomik faaliyetleri kapsamında yer alan mal ve hizmet üretimi ve bunların pazarlanmasına yönelik ihtiyaçlarını karşılayarak üretim becerilerini geliştirecek, girişimlerini destekleyecektir. Üst örgütlenmenin yanı sıra kooperatifler arası iş birliği ilkesi çerçevesinde kooperatifler arası tecrübe aktarımının gerçekleştirilmesi, kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin gelişerek rekabet edebilirliklerinin sağlanmasına, üretim ve yönetimlerinin sürdürülebilir olmasına olumlu katkı sunacaktır.

Ayrıca kooperatiflerin kuruluş ve işleyiş süreçleriyle ilgili farklı uygulamaların olduğu ve farklı bilgi ve belgelerin talep edildiği görüldüğünden kooperatiflere ilişkin iş ve işlem süreçlerinde ilgili Bakanlıkların uygulamalarında yeknesaklık sağlanmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır. Bununla birlikte, uygulamada muhtelif yasal düzenlemelere bağlı olarak kurulan farklı statülerde kooperatifler olmasına rağmen bu kooperatiflerde istihdam biçimlerinin net olarak tanımlanmadığı görülmektedir. Bu itibarla, kooperatiflerin faaliyet türlerine ve işleyiş biçimlerine göre istihdam biçimlerinin belirlenmesine ve mevzuat çerçevesinde tanımlanmasına yönelik çalışmalar yapılacak olup böylece bu tanımlamanın sigortalılık açısından da fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Dünyada 1970’li yıllarla birlikte sosyal hizmetler, iş bulma, işçileri çalışma hayatına yeniden kazandırma gibi ihtiyaçların karşılanması amacıyla yeni kooperatifçilik türleri ortaya çıkmış ve bazı ülkelerde farklı adlar altında yasal statüye kavuşmuşlardır. Ülkemizde de Ticaret Bakanlığınca sosyal kooperatifçiliğe ilişkin farkındalığın artırılması, sosyal kooperatifçiliğin desteklenmesi, geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması amaçları doğrultusunda “*Sosyal Kooperatifçilik Tanıtım, Eğitim, Geliştirme ve Uygulama Projesi*” hayata geçirilmiştir. Ayrıca Türkiye Büyük Millet Meclisi Dilekçe Komisyonu Başkanlığı Sosyal Kooperatifçilik Kapsamında İsrafın Önlenmesine Yönelik Uygulamaların Araştırılması ve Yaygınlaştırılması Alt Komisyonu kurulmuş, bu komisyon sosyal kooperatiflere yönelik çeşitli saha ziyaretleri gerçekleştirmiş ve ilgili mevzuatı incelemiştir. Yürütülen çalışmalar neticesinde bu kooperatiflerin kendi mevzuatları içerisinde tanımlanarak hukuki altyapılarının yasal bir zemine dayandırılmasının gerekliliği ortaya çıkmıştır. Sosyal Kooperatifler Kanunu’nun çıkarılması ve başarılı bir şekilde hayata geçirilmesinin ülkemize ekonomik ve sosyal yönden önemli bir ivme kazandıracağı değerlendirilmektedir.

Hedef 1.2. Mevcut Yasal Altyapı ve Uygulamalar Kooperatifçiliğin Güncel İhtiyaçları Doğrultusunda Geliştirilecektir.

Eylemler:

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
1.2.1	İlgili kamu kurum ve kuruluşlarının yasal düzenlemelerinde kooperatifçiliğin gelişmesini kolaylaştıracak hükümlerin araştırılarak uygun koşulların sağlanması amacıyla girişimlerde bulunulacaktır.	Faaliyet gösterdiği alanlardaki düzenlemelerde kooperatiflere yönelik iyileştirmeler yapılmasına ilişkin ilgili kurum ve kuruluşlar ile çalışmalar yürütülecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB	2025:✓	Yasal düzenlemelerde değişiklik yapılması gereken konuların tespit edilerek bu alanlardaki ilerlemelerin her yıl raporlanması
				2026:✓	
				2027:✓	
				2028:✓	
				2029:✓	
			İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ÇŞGB, Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, Hazine ve Maliye Bakanlığı, STB, Ulaştırma ve Altyapı Bakanlığı, EPDK, GİB, İŞKUR, Kalkınma Ajansları, KİK, KOSGEB, SGK, BB	2025:-	Kooperatiflere yönelik vergisel konulara ilişkin çalıştay yapılarak ilgili kurumlara sonuç raporunun sunulması
				2026:-	
				2027:✓	
				2028:✓	
				2029:-	
				2025:-	Taşıma kooperatiflerinin karşılaştığı öz mal hususunda ilgili kurum ile çalışmalar yürütülmesi
				2026:-	
				2027:-	
				2028:✓	
				2029:-	
				2025:-	Gıda tedarik zincirinde kooperatiflerin daha etkin yer almasına yönelik çalışma yapılması
				2026:-	
				2027:-	
				2028:✓	

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2029:-	
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029: ✓	Kooperatifler aracılığı ile istihdamın artırılmasına ilişkin İŞKUR tarafından sağlanan desteklerden kooperatiflerin daha etkin yararlanabilmesine yönelik mevzuat taslağı hazırlanması
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:✓	Bölgesel kalkınmada kooperatiflerin daha etkin rol almasını sağlamak amacıyla yerel yönetimler iş birliğinde çalışmalar yürütülmesi
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029: ✓	Kamu ihalelerine kooperatiflerin katılımının artırılması/kolaylaştırılması amacıyla mevzuat taslağı hazırlanması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:-	Kooperatif ortaklarının sigortalanabilmesi hususuna ilişkin ilgili kuruluşlar ile mevzuat taslağı hazırlanması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2029: ✓	
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029: ✓	Faaliyet türleri ve işleyiş biçimleri çerçevesinde kooperatiflerde istihdam biçimlerinin belirlenmesi ve mevzuatta tanımlanması
				2025:- 2026:- 2027: ✓ 2028:- 2029: -	Yenilenebilir enerji, enerji verimliliği ve geri dönüşüm alanında kooperatiflerin yaygınlaştırılmasına yönelik ilgili mevzuat ihtiyaçlarının tespit edilmesi
1.2.2	Kooperatifçilik ile ilgili mevcut mevzuatın değişen koşullara uyarlanması sağlanacaktır.	Kooperatifçilikle ilgili mevzuat güncel gelişmeler ve ortaya çıkan ihtiyaçlar temelinde ele alınarak ticari hayatın yeniliklerine uyum sağlayacak şekilde gözden geçirilecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİD TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar SBB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, STB, Kamu Bankaları, TMKB	2025:1 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Mevzuatta yapılan değişiklik sayısı
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Türkiye Kooperatifleri Danışma Kurulunun etkin hale getirilmesi

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
			Türk Kooperatifçilik Kurumu	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029: -	Tarımsal alanda faaliyet gösteren kooperatiflerin çalışma konuları ve bölgeleri ile ortaklarının sosyoekonomik özellikleri dikkate alınarak ilgili mevzuata bu kooperatiflerin işlevselliğini artırmak için ihtiyaç duyulan özel hükümlerin eklenmesi
1.2.3	Örgütlenme kapasitesi ve kooperatifler arası iş birliği olanakları artırılacaktır.	Kooperatifler arası iş birliği ilkesi çerçevesinde kooperatiflerin birlikte iş yapmaları teşvik edilecek, kooperatifler arasında tecrübe paylaşımı sağlanacak ve dikey örgütlenme teşvik edilecektir.	Sorumlu Kuruluşlar	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Aynı konuda faaliyette bulunan tarımsal amaçlı kooperatiflerin örgütlenmelerini tek unvan üzerinden birleştirerek sadeleşmeye yönelik mevzuat değişiklik taslağı hazırlanması
			TB, ÇŞİDB, TOB	2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	Kooperatiflerde üst örgütlenmeyi güçlendirmeye yönelik mevzuat değişiklik çalışması yapılması
			İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar TMKB, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:✓ 2026:✓ 2027:✓ 2028:- 2029:-	Kooperatiflerin birleşmelerini teşvik etmeye yönelik bilgilendirme yapılması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
1.2.4	Kooperatiflerin kuruluş ve işleyiş süreçlerinin iyileştirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Kooperatiflerin kuruluş ve işleyişleriyle ilgili iş ve işlemlerin kolaylaştırılması, uygulamalarda yeknesaklığın sağlanması ve hazine destekli kredilerin etkinliğinin ölçülmesi amaçlanmaktadır.	Sorumlu Kuruluşlar TB, TOB,ÇŞİDB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar TMKB, Kooperatif Üst Kuruluşları, Ticaret Sicili Müdürlükleri	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Kooperatifler arası iş birliği ilkesi çerçevesinde eşleştirme yapılarak tecrübe aktarımı sağlanması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	Türkiye Milli Kooperatifler Birliğinin kurumsal yapısının güçlendirilmesi
				2025:✓ 2026:✓ 2027:✓ 2028:✓ 2029:✓	Kooperatiflerle ilgili Bakanlıkların uygulamalarında yeknesaklık sağlamak amacıyla çalışmalar yapılması
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Ticaret Sicili Müdürlüklerindeki kooperatiflere ilişkin iş ve işlem süreçlerinin iyileştirilmesi ve yeknesaklık sağlanmasına yönelik çalışmaların yapılması
				2025:- 2026:- 2027:-	Esnaf ve sanatkârlar kredi ve kefalet kooperatiflerinin aracılık ettiği hazine destekli

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2028:- 2029:✓	kredilerin etkinliğinin ölçülmesi amacıyla takip sistemi oluşturulması
1.2.5	Özel politika gerektiren grupların istihdamını, topluma uyumunu geliştirmeyi ve toplumsal ve sosyal fayda sağlamayı amaçlayan sosyal kooperatiflere ilişkin farkındalık oluşturularak sayılarının artmasına ve kurumsal kapasitelerinin güçlendirilmesine yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Sosyal kooperatiflere ilişkin kanun taslağının hazırlanması ve başarılı bir şekilde hayata geçirilmesi amacıyla faaliyetler gerçekleştirilecektir.	Sorumlu Kuruluş TB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar Adalet Bakanlığı, ASHB, ÇSGB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, TOB, GİB, İŞKUR, Kalkınma Ajansları, KİK, SGK, BB, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:3 2026:3 2027:3 2028:3 2029:3	Kamuoyunda sosyal kooperatifçiliğe yönelik düzenlenen farkındalık ve bilgilendirme toplantısı sayısı
				2025:2 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Uluslararası kuruluşlar ve diğer paydaşlar ile düzenlenen tematik toplantı sayısı
				2025:1 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Yurt dışı örneklerinin incelenerek ilerlemelerin raporlanması
				2025:5 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Sosyal kooperatifçilik mevzuat taslağına ilişkin ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile yapılan toplantı sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Sosyal kooperatifçilik kanun taslağının tamamlanması
				2025:1 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Sosyal kooperatifçiliğin tarım sektöründe uygulanabilirliğini geliştirmek amacıyla sektörel bazda faaliyet gösteren sivil toplum kuruluşları ile yapılan faaliyet sayısı

HEDEF 1.3. KOOPERATİF ORTAKLARININ, YÖNETİCİLERİNİN VE PERSONELİNİN PROFESYONELLEŞTİRİLMESİNE VE KOOPERATİFLERİN KURUMSAL KAPASİTELERİNİN ARTIRILMASINA YÖNELİK ÇALIŞMALAR YAPILACAKTIR.

Kooperatiflerin daha etkin birer işletme olabilmeleri için organlarının ve ortaklarının kooperatifçilik ve kooperatif mevzuatı hakkında bilgi sahibi olmaları büyük önem taşımaktadır. Yönetim kurulu, yönetim ve yasal mevzuat konularında yeterli bilgiye sahip değilse, kooperatif iş ve işlemlerinde aksamalara ve mevzuatın gerekliliklerinin dışına çıkılmasına sebebiyet verilmekte, denetim kurulunun bilgi konusunda eksikliği ise etkin bir denetim mekanizmasının oluşmasını engelleyerek şeffaflığı ve hesap verilebilirliği aksatabilmektedir. Bu durum, kooperatife ve toplumda oluşturduğu algıya zarar vermektedir.

Bu sorunların önüne geçmek ve kooperatiflerin ticari hayatta daha güçlü aktörler haline gelmesini sağlamak amacıyla, 2021 yılında 1163 sayılı Kanunda önemli düzenlemeler yapılmıştır. Bu kapsamda, belirli kriterleri sağlayan kooperatiflerin yönetim ve denetim kurulu üyeleri için kooperatifçilik eğitimi alma zorunluluğu getirilerek yöneticilerin bilinçli kararlar alması, hesap verebilirlik mekanizmalarının güçlendirilmesi ve kooperatiflerin daha sürdürülebilir bir yapıya kavuşması hedeflenmiştir.

Kanunda yapılan bir diğer önemli değişiklik ise belirli kooperatifler için zorunlu dış denetim uygulamasının getirilmesi olmuştur. Bağımsız ve uzman kişiler tarafından gerçekleştirilen bu denetimler, kooperatiflerin şeffaf, hesap verebilir ve sürdürülebilir bir yapıya kavuşmasını sağlayarak daha kurumsal ve rekabet gücü yüksek bir kooperatifçilik modelinin oluşturulmasına katkıda bulunmaktadır. Ancak, denetim mekanizmalarının güçlendirilmesi tek başına yeterli olmayıp kooperatiflerin uzun vadeli başarısını garanti altına almak, daha güçlü ve istikrarlı yapılar haline getirmek için kapasitelerinin artırılması da büyük önem taşımaktadır.

Bu doğrultuda, kooperatiflerin sürdürülebilir bir yönetim anlayışını benimsemesi ve kurumsal yapılarını güçlendirmesi gerekmektedir. Kooperatiflerin etkinliği yüksek işletmeler haline gelmelerini sağlamak amacıyla alanında profesyonel kişilerin kooperatiflerde istihdam edilmesi teşvik edilirken, kurumsal yönetim ilkelerinin belirlenmesi ve bu ilkelerin şeffaflık, hesap verebilirlik, adillik, sorumluluk ve etik değerler gibi temel prensipler doğrultusunda kooperatif yönetimine dahil edilmesi hedeflenmektedir. Böylece, kooperatiflerin yönetim mekanizmaları daha sağlam bir zemine oturtulacak, ortakların hakları korunacak ve karar alma süreçleri daha sistematik bir hale getirilecektir. Kooperatiflerin rekabet edebilirliği, sürdürülebilir üretim ve

yönetiminin sağlanabilmesi kurumsal kapasitesinin güçlendirilmesi ile doğru orantılıdır. Bu doğrultuda kooperatif ortakları, yöneticileri ve kooperatif çalışanlarının bilgi düzeylerinin artırılmasına yönelik çalışmaların önemli olduğu değerlendirilmektedir. Kooperatiflerin rasyonel işletmecilik uygulamaları ve kurumsal yönetim ilkeleri doğrultusunda hareket etmesinin varlıklarını, mali yapısını ve rekabet gücünü koruyup geliştireceği düşünülmektedir.

Öte yandan, kadın emeğinin değerlendirilmesi, kadınların ekonomik bağımsızlıklarının güçlendirilmesi ve toplumsal hayata daha aktif katılımlarının sağlanması amacıyla kurulan kadın girişimi üretim ve işletme kooperatiflerinin güçlendirilmesine büyük önem verilmektedir. Kadın kooperatiflerinin pazarlama kapasitelerinin artırılması ve ürettiği ürünlerin katma değerli hale getirilmesi bu girişimlerin sürdürülebilir işletmeler haline gelmesine katkı sağlayacaktır. Kadın kooperatiflerinin ekonomik yapılarının güçlendirilmesi amacıyla rekabet edebilirlik seviyelerinin artırılmasına, üretici ve tüketici arasındaki iletişimin geliştirilmesi ile üretici ve tüketici talebinin pazara aktarılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Hedef 1.3. Kooperatif ortaklarının, yöneticilerinin ve personelinin profesyonelleştirilmesine ve kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin artırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Eylemler:

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
1.3.1	Belirlenen kooperatif üst kuruluşları için kurumsal yönetim ilkeleri belirlenecektir.	Kooperatiflerin niteliklerinin ve kapasitelerinin güçlendirilmesi, sürdürülebilirliklerinin sağlanması, etkin ve rekabet düzeyleri yüksek kuruluşlar haline getirilmesine yönelik kurumsal yönetim ilkeleri belirlenecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar KGK, SPK, TMKB, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:- 2026:2 2027:2 2028:- 2029:-	Kurumsal yönetim ilkelerinin kooperatif üst kuruluşlarında uygulanabilirliğine yönelik yapılan toplantı sayısı
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:✓ 2029:-	Kooperatif üst kuruluşları için kurumsal yönetim ilkelerinin hazırlanması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	Kurumsal yönetim ilkelerine tabi olacak kooperatif üst kuruluşlarının şartlarının belirlenmesi
1.3.2	Kooperatiflerin kurumsal kapasitesinin artırılmasına yönelik	Kooperatif girişimciliğine ilişkin eğitim faaliyetlerinin artırılması ile kooperatif yapısının benimsenmesine katkı sunulması, alanında profesyonel kişilerin kooperatiflerde istihdam	Sorumlu Kuruluşlar	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:-	Belirli şartları sağlayan kooperatiflerin yönetim kurullarında profesyonel yönetici bulunmasına ilişkin mevzuatın geliştirilmesine yönelik çalışmalar sağlanması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
	faaliyetler yürütülecektir.	edilerek kooperatiflerin örgütsel, yönetsel ve mali yeterliliklerinin güçlendirilmesi ve kooperatiflerin kurumsal kapasitelerinin geliştirilmesi amaçlanmaktadır.	TB, ÇŞİDB, TOB	2029:-	
			İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Kooperatiflerin belirli kriterler çerçevesinde derecelendirilmesi
			ASHB, TMKB, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Belirli şartları sağlayan kooperatifler için kooperatif müdürlerinin çalışma koşullarının çerçevesi belirlenerek etkinliklerinin artırılması yönünde çalışmalar yürütülmesi
				2025:- 2026:- 2027:- 2028: ✓ 2029:-	Belirli kooperatiflerde kuruluş aşamasından önce girişimcilere ve sonradan ortak olacıklara kooperatifçilik eğitimi verilmesi yönünde çalışmalar yapılması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:-	Kooperatif yönetici ve denetçilerine verilen kooperatifçilik eğitiminin kriterlerinde düzenleme yapılarak daha fazla kooperatifin sisteme dâhil edilmesi

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2029:✓	
				2025:- 2026:10 2027:10 2028:10 2029:10	Tarım ve hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren kooperatifler tarafından hazırlanan yıllık veya çok yıllık Üretim ve Pazarlama Planı sayısı
1.3.3	Çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatiflerin iş süreçlerinde sürdürülebilir, etkin ve verimli bir yapıya kavuşturulması sağlanacaktır.	Çoğunluğu kadınlardan oluşan ve kadın emeğinin değerlendirilmesi amacıyla kurulan kooperatiflerin katma değerli ürün üretmesi ve güçlü bir pazarlama ağına sahip olması amacıyla rekabet edebilirlik seviyelerinin artırılmasına, üretici ve tüketici arasındaki iletişimin geliştirilmesi ile üretici ve tüketici talebinin pazara aktarılmasına yönelik çalışmalar yapılması hedeflenmektedir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ASHB	2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatiflerin iş süreçlerine ilişkin mevcut durum analizi yapılarak raporlanması
				2025:- 2026:2 2027:2 2028:2 2029:2	İş süreçlerinin planlanmasına yönelik verilen eğitim sayısı
				2025:- 2026:3 2027:3 2028:3 2029:3	Kooperatif yöneticileri ve ortakları arasında etkili iletişimin geliştirilmesine yönelik eğitim sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025: 2026: ✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Birliklerin çalışma bölgelerinin belirlenmesi
				2025:✓ 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:✓	Kooperatiflerin katılımları ile belirli aralıklarla istişare toplantıları düzenlenmesi
				2025:- 2026:✓ 2027:✓ 2028:- 2029:-	Aktif olmayan kooperatiflerin tespit edilerek faaliyette olan kooperatifler ile birleştirilmesine yönelik bilgilendirme yapılması

AMAC 2: KOOPERATİFÇİLİĞE İLİŞKİN YENİLİKÇİ POLİTİKALAR ÜRETİLECEK VE UYGULANACAKTIR.

Kooperatiflerin ekonomik istikrarı sağlamanın yanında adil ve sürdürülebilir büyümeyi teşvik etme potansiyelleri olduğu bilinmektedir. Dünyada son kırk yıl içerisinde, kamu yönetimi anlayışındaki değişimlerin sonucu olarak, devletlerin; ekonomik ve sosyal alanda rollerini azaltmaya, idari, politik ve ekonomik yapıları serbestleştirmeye ve yerelleştirmeye, planlı ekonomiden piyasa ekonomisine geçmeye ve farklı ekonomik sektörlerin görülmeye başlandığı bir süreç yaşanmıştır. Söz konusu gelişmeler karşısında, kamusal otoritenin boşalttığı alanlarda etkin bir rol üstlenerek, toplumun karşılanamayan gereksinimlerini giderebilecek oluşumlara olan ihtiyaç sürekli artmıştır. Gelişmiş birçok ülkede, kooperatifler gibi kendi kendine yetebilen, kendi sorumluluklarını yüklenen ekonomik dayanışma toplulukları, ortaya çıkan bu boşluğu büyük ölçüde doldurmuştur. Büyük bir ölçek ekonomisine hitap eden kooperatif işletmelerin her geçen gün yeni alanlarda da popülerliği ve küresel ekonomide etkinliği artmaktadır.

Kooperatif işletmeler sahip olduğu ilke ve değerler gereği iklim değişikliği, yoksullukla mücadele, gıda güvenliği ve sürdürülebilir kalkınma gibi pek çok küresel konuda aktif rol oynamaktadır. Bu sebeple, BM 2025 yılını “Kooperatifler Daha İyi Bir Dünya Kurar” temasıyla “*Uluslararası Kooperatifler Yılı*” olarak ilan etmiştir. 2025 yılının “UKY” olarak ilan edilmesi ülkemizde de yüz yıllık bir maziye sahip olan kooperatifçilik kültürünün gelecek nesillere aktarılması, karşılıklı yardım, dayanışma ve demokrasi temelli kooperatif yapılanmalarına ilişkin farkındalığın artırılması ve kooperatifçilik imajının güçlendirilmesi için kaçırılmayacak bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Öte yandan küresel gündemin merkezinde yer alan dijital ve yeşil dönüşüm, dünyada iklim değişikliği ile mücadele politikalarına hız kazandırırken; ekonomik büyümenin sürdürülebilir bir biçimde sağlanması hedefi neredeyse dünya ekonomisinin tüm aktörleri tarafından kabul edilmiştir. Bu minvalde, ülkemizde de yeşil finansmanın gelişimini sağlayacak ekosistemin güçlendirilmesi, sürdürülebilir, kaynak-etkin ve yeşil bir ekonominin gelişiminin desteklenmesi önem taşımakta olup ülke kooperatiflerinin sisteme destekleyici ve yapılarına uygun bir biçimde dâhil edilmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir.

Ülkemizin jeopolitik konumu ve yükselen ekonomik gücü düşünüldüğünde, küresel ve ulusal düzeyde kooperatifçilik alanında ortaya çıkan yeni eğilimlerin takip edilip; fırsat ve risklerin analiz edilerek kooperatifçilik politikalarına derç edilmesi gerekmektedir. Bu kapsamda,

kooperatiflerin teşviki ve düzenlenmesine ilişkin politikayı yönlendirecek doğru değerlendirmelerin yapılabilmesi için bu işletmelerin ekonomik büyüme, sürdürülebilir kalkınma, ekonomik istikrar ve sosyal hizmetlere adil erişim gibi alanlardaki rolü ve katkıları hakkında elde edilecek istatistiksel verilerin önemi büyüktür. Ayrıca, kooperatifler hakkındaki verilerin ulusal ve uluslararası düzeylerde tutarlı bir şekilde toplanabilmesi ve hayata geçirilecek çalışmalarda kullanılabilmesi adına kooperatif sınıflandırmasına ilişkin çalışmaların hızlandırılması gerektiği düşünülmektedir.

1163 sayılı Kanunun 86 ncı maddesinde Ticaret Bakanlığının görev ve yetkileri arasında kooperatiflere, kooperatif birliklerine, merkez birliklerine, Türkiye Milli Kooperatifler Birliğine kuruluş ve organizasyonlarında yol göstermek, öğütleriyle yönetimlerinde ve çalışmalarında yardımcı olmak sayılmıştır.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 441 inci maddesinin birinci fıkrasının (m) bendinde *“Esnaf ve sanatkârlar ile kooperatifçiliğe ilişkin politika, ilke ve hedeflerin ilgili kuruluşlarla işbirliği yapılarak belirlenmesi ve stratejiler geliştirilmesi amacıyla çalışmalar yapmak”* Ticaret Bakanlığı’nın görev ve yetkileri arasında sayılmış olup 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (g) bendinde ise *“Kooperatifçiliğe ilişkin politikaların belirlenmesi amacıyla gerekli çalışmaları yapmak”* görevi Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Bu çerçevede, belirlenecek kooperatifçilik politikaları ile kooperatif girişimciliği teşvik edilecek ve uluslararası örgütlerle iş birliği yapılarak dünyada ve ülkemizdeki iyi uygulamaların takibi yapılacak ve kamuoyunun bilgisine sunulacaktır. Ayrıca, 2025 UKY kapsamında kooperatifçilik kültürünün genç nesillere aktarılması, farkındalık oluşturulması ve toplumsal dayanışma ve iş birliğinin geliştirilmesi hedeflenmektedir. Bu kapsamda, stratejik bir yaklaşımla çeşitli etkinlikler, bilimsel çalışmalar ve organizasyonlar yapılmasına ilişkin faaliyetler yürütülecektir.

Diğer taraftan, kooperatiflerin yeşil dönüşüm politikaları ile uyumlu, yeşil yatırımları teşvik eden, küresel değer zincirlerinin dönüşümüne katkı sağlayacak ve katma değerli üretimi destekleyecek faaliyetler yürütülerek kooperatiflerin yeşil dönüşüme uyumlaştırılması teşvik edilecektir.

Kooperatiflerin ekonomiye, işgücü piyasasına ve topluma katkısını değerlendirmek adına sağlıklı, tutarlı, kapsamlı ve karşılaştırılabilir istatistiksel verilerin toplanması için

KOOPBİS'in etkin kullanılmasına yönelik faaliyetlere ve uluslararası standartlara uygun şekilde sınıflandırılması yönündeki çalışmalara devam edilecektir.

HEDEF 2.1. GÜNCEL KOOPERATİFÇİLİK UYGULAMALARI TAKİP EDİLEREK İYİ KOOPERATİFÇİLİK ÖRNEKLERİ EKONOMİK, SOSYAL VE ÇEVRESEL İHTİYAÇLAR DOĞRULTUSUNDA ÜLKEMİZE UYARLANARAK KOOPERATİF GİRİŞİMCİLİĞİ YAYGINLAŞTIRILACAKTIR.

Yardımlaşma, dayanışma, demokratik yönetim, eşitlik, adalet, dürüstlük, özerklik, bağımsızlık, toplumsal sorumluluk gibi ilke ve değerlere dayanan kooperatifçilik, dünya genelinde her kesimden girişimci için uygun bir iş modeli olarak kabul edilmektedir. Kooperatif girişimciliği alanında başarılı dünya örneklerinin ülkemiz dinamiklerine uygun olarak sisteme kazandırılmasının gerek kooperatifçiliğin gelişimi gerekse ekonomik ve toplumsal kalkınma açısından önem taşıdığı değerlendirilmektedir.

Bununla birlikte, kooperatifçilikle ilgili ulusal ve uluslararası gelişmelerin takip edilerek kamuoyuyla paylaşılması ve kooperatifler arasında sağlıklı bilgi akışının sağlanarak iş birliği fırsatlarının geliştirilmesi ülke kooperatifçiliğine olumlu katkılar sunacaktır.

Ayrıca, ülkemizde sosyal ekonomide ve çevreye duyarlı yeşil sektörlerde kooperatif işletmelerin sahip olduğu ilke ve değerler gereği daha etkin aktörler olarak rol alabilecekleri düşünülmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (k) bendinde “Kooperatiflere ve üst kuruluşlarına yol göstermek ve çalışmalarında yardımcı olmak, yeni alanlarda kooperatif girişimlerinin geliştirilmesine yönelik özendirici ve destekleyici çalışmalar yürütmek, bireysel tasarrufların uygun kooperatif girişimcilik modelleri ile ekonomiye kazandırılmasını sağlamak” görevi Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

On İkinci Kalkınma Planında “563.7. Kooperatifçilikle ilgili kamuoyunda ve üniversitelerde farkındalık sağlanacak ve kooperatifçiliğin daha etkin uygulanması yönünde çalışmalar yapılacaktır.” ifadesi mevcuttur.

Bununla birlikte, Ticaret Bakanlığı Stratejik Planı’nda (2024-2028) ise 2.4. numaralı “Kooperatifçiliğin bir iş modeli olarak tanıtılması sağlanarak verimli ve etkin kooperatifçilik uygulamaları yaygınlaştırılacaktır.” hedefi yer almaktadır.

Diğer taraftan, Ticaret Bakanlığınca ülkemizin Avrupa Yeşil Mutabakatı'na adaptasyonunu sağlayacak bir yol haritası tespit edilmiş ve ilgili Kurumlarımızın katkıları ile “Yeşil Mutabakat Eylem Planı” hazırlanarak 2021/15 sayılı Cumhurbaşkanlığı Genelgesi ile 16 Temmuz 2021 tarihli Resmi Gazetede yayımlanmıştır.

Bu çerçevede, kooperatifçilikle ilgili uluslararası gelişmeleri kapsayan yayınlar takip edilecek, kooperatifçilik alanındaki iyi uygulama örnekleri ve kooperatifçilik literatürüne katkı sunacak güncel gelişmeler kamuoyuyla paylaşılacaktır.

Ayrıca, Türk Kooperatifçiliğinin uluslararası alanda daha görünür ve etkin hale gelmesi yönünde çalışmalar yapılması, kooperatifçilik alanında faaliyet gösteren uluslararası örgütlerle iş birliği geliştirilerek kooperatiflerin fayda sağlayacakları etkinliklere dâhil olmalarının önünün açılması ve kooperatiflerin faaliyetlerine katkı sunabilmek adına uluslararası gelişmelerden haberdar olmalarını sağlayacak çalışmalar yapılması planlanmaktadır.

Yine, yeşil ve dijital dönüşüm uygulamalarına ilişkin ulusal ve uluslararası alanda yürütülen çalışmalar incelenerek kooperatiflerin yeşil dönüşüm sürecinde beceri uyumunun geliştirilmesi, süreçte adil geçiş tedbirlerinin alınması ve yeşil finansman ile yeşil yatırımlardan alacakları payın artırılması hedeflenmektedir.

Hedef 2.1. Güncel kooperatifçilik uygulamaları takip edilerek iyi kooperatifçilik örnekleri ekonomik, sosyal ve çevresel ihtiyaçlar doğrultusunda ülkemize uyarlanarak kooperatif girişimciliği yaygınlaştırılacaktır.

Eylemler:

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
2.1.1.	Ulusal ve uluslararası alanda kooperatifçilikle ilgili gelişmeler takip edilerek kamuoyuyla paylaşılacaktır.	Kooperatifçilikle ilgili ulusal ve uluslararası gelişmeleri kapsayan işitsel, görsel ve yazılı yayınlar takip edilecek, ulusal ve uluslararası kongrelere sunulan bildiri ve makaleler ile kooperatifçilik literatürüne katkı sunulacaktır.	Sorumlu Kuruluşlar	2025:- 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Düzenli aralıklarla hazırlanan kooperatifçiliğe ilişkin rapor sayısı
				2025:12 2026:12 2027:12 2028:12 2029:12	Kooperatifçilikle ilgili düzenli olarak çıkarılan bülten sayısı
			İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	2025:✓ 2026:- 2027:✓ 2028:✓ 2029:-	İlgili Bakanlıklar bünyesinde sanal bilgi bankası kurulması ve güncel tutulması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:✓	Kooperatiflerin bir araya gelerek bilgi akışı sağlayacakları bir web platformu oluşturulması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2029:-	
				2025:- 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Kooperatifçilikle ilgili Türkçeye çevrilen belge sayısı
				2025:2 2026:4 2027:4 2028:4 2029:4	Ulusal ve uluslararası kongrelere/sempozyumlara/çalıştaylara katılan temsilcilerin kooperatifçilikle ilgili sundukları bildiri ve yayınlanan makale sayısı
2.1.2.	Kooperatifçilik alanında faaliyet gösteren uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birliği geliştirilecektir.	Kooperatifçilik hareketinin geliştirilmesi, çağdaş seviyeye ulaştırılması amacıyla uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birlikleri gerçekleştirilecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar TMKB, Kooperatif Üst Kuruluşları, Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar	2025:4 2026:2 2027:2 2028:2 2029:2	Uluslararası kurum ve kuruluşlarla düzenlenen odak grup toplantıları, çalıştay, konferans sayısı
				2025:2 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Düzenlenen proje bazlı eğitimler ve saha ziyaretleri sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:20	Kooperatifçilik ile ilgili uluslararası kurum kuruluşlarda temsil edilen kooperatif sayısı
2.1.3.	Kooperatiflerin yeşil dönüşüme uyum sağlamasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Kooperatiflerin yeşil finansman kapsamındaki faaliyetlerini desteklemek ve yeşil dönüşümlerine katkıda bulunmak amacıyla çalışmalar yapılacaktır.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ÇSGB, Kooperatif Üst Kuruluşları, Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar	2025:1 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Yeşil Mutabakat Eylem Planına uyum sağlama sürecinde verilen danışmanlık destek programı (Responsible) hakkında kooperatiflere yönelik düzenlenen bilgilendirme toplantısı sayısı
				2025:2 2026:2 2027:2 2028:2 2029:2	Kooperatiflerde Yeşil Mutabakat Eylem Planına uyum sağlamaya, sektörel geri dönüşüm ve geri kazanım gibi döngüsel ekonomi uygulamalarının yaygınlaştırılıp geliştirilmesi ile çalışan haklarına saygılı üretim ve adil geçiş farkındalığının artırılmasına yönelik düzenlenen eğitim sayısı
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatiflerin yeşil ve döngüsel ekonomiye geçişine ve emisyon azaltımına katkıda bulunacak finansman kaynaklarının tespit edilerek raporlanması ve buna ilişkin bilgilendirme yapılması
				2025:- 2026:✓ 2027:✓	Faaliyet alanları itibarıyla inşaat yapımı işindeki kooperatiflerin “Binalar ve Yerleşmeler için Yeşil Sertifika (YeS-TR)” uygulamaları

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2028:✓ 2029:✓	hakkında genel kurul toplantılarında Bakanlık Temsilcileri vasıtasıyla bilgilendirilmesi
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatiflerin yeşil dönüşümlerini teşvik etmek üzere proje bazlı destekler ile ilgili mevzuat çalışmalarının yapılması

HEDEF 2.2.KOOPERATİFÇİLİĞİN ETKİN TANITIMI YAPILARAK FARKINDALIK SAĞLANACAK VE KOOPERATİFÇİLİK İMAJI GÜÇLENDİRİLECEKTİR.

Çevreye duyarlı, gelirin tabana yayılmasını sağlayan, çalışma hayatında yeterince temsil edilmeyen kesimleri içeren ve sürdürülebilir kalkınmaya önemli katkılar sağlayan işletmeler olan kooperatiflerin gelişmesini ve ilerlemesini sağlayacak her adımın desteklenmesi gerektiği düşünülmektedir.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (h) bendinde *“Kooperatifçiliğin geliştirilmesi için gerekli tedbirleri almak ve uygulanmasını sağlamak, yayın, tanıtım ve eğitim faaliyetlerinde bulunmak”* görevi Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğüne verilmiştir. Ayrıca, On İkinci Kalkınma Planında *“563.7. Kooperatifçilikle ilgili kamuoyunda ve üniversitelerde farkındalık sağlanacak ve kooperatifçiliğin daha etkin uygulanması yönünde çalışmalar yapılacaktır.”* düzenlemesi bulunmaktadır.

Yaşanan küresel mali krizlere kooperatiflerin direnç göstermesiyle 2012 yılı BM tarafından ilk kez *“Uluslararası Kooperatifler Yılı”* olarak ilan edilmiş ve yıl boyunca ülkemizde pek çok etkinlik, fuar, organizasyon, basım, yayın ve tanıtım faaliyeti başarıyla gerçekleştirilmiştir. 2012 Uluslararası Kooperatifler Yılı boyunca olduğu gibi 2025 yılının yeniden Uluslararası Kooperatifler Yılı olarak ilan edilmesi ülkemizde de kooperatifçiliğe ilişkin farkındalığın artırılması ve tanıtımı için bir fırsat olarak görülmekte ve yapılacak çalışma, etkinlik ve organizasyonlarla 2025 yılının en iyi şekilde değerlendirilmesi planlanmaktadır. Bu kapsamda, bilgilendirme ve tanıtım faaliyetleri, ulusal ve uluslararası iş birlikleri, konferans, sempozyum, dijital tanıtım faaliyetleri, yarışmalar, sportif ve bilimsel etkinlikler gibi pek çok faaliyet yapılacaktır. Tüm bu faaliyetlerdeki temel amaç 2025 UKY etkinlikleri kapsamında ülkemizde kooperatifçiliğin yaygınlaştırılması, kooperatiflerin bilinirliğinin sağlanması ve kooperatiflerin verimlilik temelli dayanıklılıklarının artırılması ile sürdürülebilir kalkınma hedeflerine katkı sunulmasıdır.

Bununla birlikte kooperatifçilik sektörü ve paydaşları nezdinde, kooperatifçilik bilincinin artırılması ve kamuoyunda daha iyi tanınmasına yönelik faaliyetleri desteklemek adına bilgilendirici kanalların geliştirilmesi ve etkinliğinin sağlanmasına ilişkin çalışmalar yürütülecektir. Ayrıca, son dönemlerde dünya genelinde sıkça gündeme gelen güncel ihtiyaçların yer aldığı alanlarda kooperatifçiliğin daha etkin hale getirilmesi sağlanacaktır.

Özellikle zincir mağazalarla rekabet etmekte zorlanan esnaf ve sanatkarın tedarik ve dağıtım kooperatifleri aracılığıyla rekabet edebilirliklerini güçlendirmek amacıyla tedarik ve dağıtım alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin yaygınlaştırılmasına yönelik çalışmalar yapılacaktır.

Başta eğitimler olmak üzere düzenlenecek etkinlikler ile kooperatiflerin işleyiş süreçlerinde verimliliklerinin artırılmasına katkı sunularak kooperatifler eliyle elde edilen ekonomik ve sosyal faydanın geliştirilmesi hedeflenmektedir.

Kooperatifçilik imajının güçlendirilmesi ve farklı odak gruplarında kooperatifçilik farkındalığının artırılmasını sağlamak amacıyla somut çıktısı olacak çalışmaların ilgili kurum ve kuruluşların iş birliğiyle hayata geçirilmesi planlanmaktadır.

Diğer taraftan, çocuklara ve gençlere kooperatifçilik bilincinin aşılması ve kooperatifçiliğin tanıtılmasına ilişkin faaliyetler hayata geçirilecek olup başta üniversiteler olmak üzere kooperatifçilik literatürüne katkı sağlamak adına gerçekleştirilecek eğitim ve araştırma faaliyetlerine destek verilecektir.

Hedef 2.2.Kooperatifçiliğin etkin tanıtımı yapılarak farkındalık sağlanacak ve kooperatifçilik imajı güçlendirilecektir.

Eylemler:

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
2.2.1.	Kooperatifçilikle ilgili kamuoyunda farkındalık sağlamaya yönelik çalışmalar yürütülecektir.	2025 yılının Uluslararası Kooperatifler Yılı (UKY) olarak ilan edilmesi de ülkemizde de kooperatifçiliğe ilişkin farkındalığın artırılması ve tanıtımı için bir fırsat olarak görülmekte ve yapılacak çalışma, etkinlik ve organizasyonlarla 2025 yılının en iyi şekilde değerlendirilmesi planlanmaktadır.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ASHB, GSB Hazine ve Maliye Bakanlığı, KTB, Kooperatif Üst Kuruluşları, RTÜK, TRT, YÖK, Türk Kooperatifçilik Kurumu	2025:✓ 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:✓	Türkiye Kooperatifler Fuarı düzenlenmesi
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Uluslararası Kooperatifler Yılı adına hatıra ormanı oluşturulması
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	2025 yılında düzenlenen spor organizasyonlarında 2025 UKY temasının vurgulanması
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	2025 UKY konulu hatıra materyallerin hazırlanması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Kamu spotu, tanıtım filmleri hazırlanarak kamuoyu ile paylaşılması
				2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	2025 UKY faaliyetlerine ilişkin değerlendirme raporu hazırlanması
				2025:✓ 2026:✓ 2027:✓ 2028:✓ 2029:✓	Kooperatiflerin başarı hikâyeleri ve izledikleri yol ve yöntemlerin kamuoyuna esin kaynağı olması için çalışmalar yürütülmesi
				2025:✓ 2026:✓ 2027:✓ 2028:✓ 2029:✓	Kooperatifçilik geçmişi olan örnek kişilerin seçilerek bu kişilerin yerel ve ulusal medya aracılığıyla kamuoyuna tanıtılması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:- 2026:- 2027:3 2028:5 2029:5	Kooperatifçilik konusunda materyallerin kullanıcılarının hizmetine sunulduğu halk kütüphanesi sayısı
2.2.2.	Kooperatifçilik sektörü içinde bulunan kesime yönelik karşılıklı dayanışma ve iş birliği kültürü hakkında bilinç oluşturma çalışmaları yapılacaktır.	Kooperatifçilik sektörü ve paydaşları nezdinde farkındalık ve bilincin artırılması ile kooperatifçiliğin gelişimine yönelik destekleyici faaliyetler yürütülecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar KGK, YÖK, Kooperatif Üst Kuruluşları, Türk Kooperatifçilik Kurumu, Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar	2025:8 2026:3 2027:3 2028:3 2029:3	Kooperatifçiliğe ilişkin rehber, tanıtım kitapçığı, broşür gibi hazırlanan ve güncellenen dijital materyal sayısı
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Kooperatifçilik ile ilgili kısa bilgilendirme videoları hazırlanarak Bakanlık web sitesine yüklenmesi
				2025:✓ 2026:✓ 2027:✓ 2028:✓ 2029:✓	Gelişmekte olan faaliyet alanları tespit edilerek kooperatifçiliğin bu alanlarda gelişimine yönelik bilgilendirme çalışmalarının yapılması
				2025:- 2026:- 2027:✓	Kooperatifçiliğin etkin olmadığı bölgeler tespit edilerek bölgelere uygun kooperatif modellerine ilişkin bilgilendirici çalışmalarda bulunulması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2028:✓ 2029:✓	
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Dış denetim uygulamalarını değerlendirmek için dış denetçiler çalıştayının düzenlenmesi
				2025:✓ 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:✓	Kooperatifçilik hukuku ile ilgili sempozyum düzenlenmesi
2.2.3	Ülkemizde kooperatif girişimciliğinin geliştirilmesi ve yaygınlaştırılması yönünde çalışmalar yapılacaktır.	Kooperatifçilik uygulamalarının geliştirilmesine ve imajının güçlendirilmesine katkı sağlayacak ve kooperatifçilik konusunda farkındalık oluşturacak çalışmalar yürütülecektir.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, MEB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ASHB, İçişleri Bakanlığı, STB Kooperatif Üst Kuruluşları, Kalkınma Ajansları, KGK,	2025:5 2026:7 2027:9 2028:11 2029:13	Kooperatif girişimciliğine yönelik düzenlenen eğitim sayısı
				2025:✓ 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:✓	Kooperatif ürünlerinin tanıtıldığı dijital katalog oluşturulması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
			KOSGEB, YÖK, TOBB, Türk Kooperatifçilik Kurumu	2025:- 2026:2 2027:2 2028:2 2029:2	Yarı kamusal hizmetlerin ve mal alımlarının kooperatiflerden sağlanmasının teşvik edilmesi amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlarla yapılan bilgilendirme toplantısı sayısı
				2025:1 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Çok paydaşlı kooperatif modeli oluşturmaya yönelik bilgilendirme toplantı sayısı
				2025:✓ 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:✓	Kooperatif hizmet ve ürünlerinin ulusal ve uluslararası alanda pazarlanması, tanıtımının yapılması ve ihracat kapasitelerinin artırılması amacıyla ilgili kurum ve kuruluşlar ile çalışmalar yapılması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:✓ 2029:-	Kooperatiflerin araştırma geliştirme ile ürün geliştirme faaliyetlerine yönelik destekleyici çalışmalar yapılması
				2025:2 2026:2 2027:2 2028:2	Tedarik ve dağıtım alanında faaliyet gösteren kooperatiflerin yaygınlaştırılmasına yönelik yapılan bilgilendirme toplantı sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2029:2	
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	Dış denetçiler tarafından denetim kooperatifi kurulmasına yönelik çalışmalar yürütülmesi
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:- 2029:-	Kapanan işletmelerdeki çalışanların kooperatif çatısı altında yeniden faaliyet göstermelerine yönelik çalışma yapılması
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:✓ 2029:-	Ticaret Bakanlığı başta olmak üzere diğer kamu kuruluşlarının tüketim kooperatifi kurmasına yönelik çalışma yapılması
				2025:2 2026:4 2027:4 2028:4 2029:4	Kooperatiflerin sosyal medya ve e-ticaret araçlarını kullanımının geliştirilmesine yönelik verilen eğitim sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
2.2.4	Ülkemizde eğitim kurumlarında kooperatifçilik bilincinin geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapılacaktır.	Genç nesilde kooperatifçilik bilincinin artırılması ve tanıtımının yapılmasına yönelik faaliyetler hayata geçirilecek olup üniversitelerde kooperatifçilik literatürüne katkı sağlamak adına akademik kadroların sayısının artırılması için girişimlerde bulunulacaktır.	Sorumlu Kuruluşlar TB, MEB, YÖK İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar ÇŞİDB, GSB, KTB, TOB, Kooperatif Üst Kuruluşları, Türk Kooperatifçilik Kurumu	2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:✓ 2029:-	Üniversitelerin müfredatında Kooperatifçilik konusunun ayrı bir ders olarak yer almasına yönelik çalışmalar yapılması
				2025:- 2026:- 2027:✓ 2028:✓ 2029:✓	Kooperatifçilik konusunda eğitim, araştırma ve yayın faaliyetinde bulunanlara destek verilmesi amacıyla KOOP-TEZ'in uygulamaya konulması
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	Kooperatifçilik bilincinin ölçülmesi amacıyla üniversitelerde anket çalışması yapılması
				2025: 5 2026: 3 2027: 3 2028: 3 2029: 3	Kampüs kooperatifçiliği ile ilgili bilgilendirme yapılan üniversite sayısı
				2025: - 2026: 5 2027: 5	Millî Eğitim Bakanlığı iş birliğinde İlk ve orta dereceli eğitim kurumlarındaki öğretmenlere verilen kooperatifçilik konulu eğitim sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2028: 5 2029: 5	
				2025:5 2026:5 2027:5 2028:5 2029:5	İlk ve orta dereceli eğitim kurumlarında düzenlenen kooperatifçilik konulu ziyaret sayısı
				2025:- 2026:- 2027: ✓ 2028:- 2029:-	Ortaöğretim müfredatına Kooperatifçilik konusunun eklenmesi
				2025:- 2026: ✓ 2027: - 2028:- 2029:-	Okullarda kooperatifçilik kulüplerinin açılması
				2025:- 2026:- 2027:3 2028:5 2029:5	Hayat boyu öğrenme kurumlarınca kooperatiflerde gerçekleştirilen yaygın eğitim kurs sayısı

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatifçilikle ilgili üniversiteler arası fotoğraf/kısa film yarışması düzenlenmesi
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatifçilik alanında akademik kariyer yapılabilmesi, akademisyen sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması
				2025:✓ 2026:- 2027:- 2028:- 2029:-	Üniversitelerde bulunan meslek yüksekokullarında kooperatifçilik bölümü sayısının artırılmasına yönelik çalışmalar yapılması

HEDEF 2.3. KOOPERATİFLERE İLİŞKİN DAHA SAĞLIKLI VERİ TOPLANMASI, İŞLEYİŞ İLE İLGİLİ İŞLEMLERİN GERÇEKLEŞTİRİLMESİNDE BİLGİ SİSTEMLERİNİN KULLANILMASI, KOOPERATİFLERİN ULUSLARARASI STANDARTLARA UYGUN ŞEKİLDE SINIFLANDIRILMASI SAĞLANACAKTIR.

KOOPBİS'in temel amacı kooperatifçilik hizmetlerinin çağın gereklerine ve ticari hayatın rekabet koşullarına uygun olarak çevrimiçi ortamda zaman tasarrufuyla sunulmasıdır. Bu hizmet ve işlemlerde talep edilen belgelerin ilgili kamu kurumları ile yapılan entegrasyonlar vasıtasıyla elektronik ortamda temin edilmesi, kooperatif işletmelere kolaylık sağlamakta; sistemin sağlıklı kullanımı kooperatifçilik sektörünün etkin ve verimli bir şekilde denetlenmesine katkı sunmaktadır.

Ayrıca, kooperatiflere ilişkin bilgilerin elektronik ortamda toplanması, elde edilecek verilerin kooperatif istatistiği üretiminde kullanılmasına da olanak sağlamaktadır. Ülkemizde Resmi İstatistik Programı kapsamında; TB, TOB, ÇŞİDB, TÜİK ve kooperatif üst kuruluşları temsilcileri ile alanda çalışan bilim insanlarından müteşekkil bir çalışma grubu oluşturulmuş ve kooperatiflerin sınıflandırılması, ekonomik ölçüm yöntemleri ile veri kaynaklarının belirlenmesi gibi konularda çalışmalar yürütülmüştür.

1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesinin 453 üncü maddesinin birinci fıkrasının (ğ) bendinde “Kooperatifçilikle ilgili Ar-Ge çalışmaları yapmak, kooperatif bilgi ve denetim sistemini kurmak ve işletmek” görevi Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğüne verilmiştir.

Bu kapsamda, kooperatiflerin ekonomik ve sosyal büyüklüklerini ölçmek için bilgi sistemleri vasıtasıyla daha sağlıklı veri toplanması, kooperatifçilik istatistiğinin geliştirilmesi ve uluslararası standartlara uygun şekilde sınıflandırılması yönünde çalışmalar gerçekleştirilecektir.

Hedef 2.3. Kooperatiflere ilişkin daha sağlıklı veri toplanması, işleyiş ile ilgili işlemlerin gerçekleştirilmesinde bilgi sistemlerinin kullanılması, kooperatiflerin uluslararası standartlara uygun şekilde sınıflandırılması sağlanacaktır.

Eylemler:

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
2.3.1.	Kooperatif Sisteminin Bilgi etkin kullanımına yönelik çalışmalar yapılacaktır.	KOOPBİS'in güncel ihtiyaçlar ve dijital dönüşüme katkı sunacak şekilde daha etkin kullanılmasına yönelik çalışmalar yürütülecektir.	Sorumlu Kuruluş TB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar Adalet Bakanlığı, ASHB, ÇSGB, ÇŞİDB, Hazine ve Maliye Bakanlığı, İçişleri Bakanlığı, TOB, Kooperatif Üst Kuruluşları	2025:6 2026:6 2027:6 2028:6 2029:6	Mevzuat uyarınca kooperatif yöneticilerine, ortaklarına ve kooperatiflere hizmet sunan kamu birimlerine KOOPBİS kullanımına ilişkin verilen eğitim sayısı
				2025:✓ 2026:✓ 2027:✓ 2028:✓ 2029:✓	Kooperatif ortaklarının ilgili mevzuatlar kapsamında; KOOPBİS üzerinden hangi bilgi ve belgeleri nasıl temin edebilecekleri hususunda, genel kurul toplantılarında görevlendirilecek Bakanlık Temsilcileri vasıtasıyla bilgilendirilmesi
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	Kuruluş işlemlerinin dijital ortamda yapılmasının sağlanması
				2025:- 2026:- 2027:-	Kooperatiflerin elektronik yönetim kurulu (e-yk) ve elektronik genel kurul

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2028:- 2029:✓	(e-gk) toplantılarının yapılabilmesi amacıyla çalışmalar yapılması
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:- 2029:✓	KOOPBİS'in daha yaygın kullanılabilmesi için mobil uygulamanın kurulması
2.3.2	Uluslararası standartlara uygun kooperatif istatistikleri üretilecek ve kooperatiflerin sınıflandırılması sağlanacaktır.	Kooperatiflerin ekonomik ve sosyal büyüklüklerini ölçerek sağlıklı veriler oluşturulması amacıyla uluslararası standartlarda bir sınıflandırma yapılması amaçlanmaktadır.	Sorumlu Kuruluşlar TB, ÇŞİDB, TOB İş Birliği Yapılacak Kuruluşlar Hazine ve Maliye Bakanlığı, TÜİK, TMKB, Kooperatif Üst Kuruluşları, Uluslararası Kurum ve Kuruluşlar	2025:- 2026:- 2027:1 2028:1 2029:1	KOOPBİS veri tabanı etkin kullanılarak kooperatiflerin ekonomik etkisi ve istihdama katkısının anlaşılabilmesi amacıyla elde edilebilecek istatistiklere ilişkin rapor sayısı
				2025:- 2026:1 2027:1 2028:1 2029:1	Kooperatif istatistiklerine ilişkin Resmi İstatistik Programı kapsamında yapılan toplantı sayısı
				2025:- 2026:- 2027:- 2028:✓ 2029:-	Kooperatiflerin faaliyet alanlarına göre sınıflandırılmasına ilişkin verilerin KOOPBİS üzerinden tutulması

Eylem No	Eylemin Adı	Açıklama	Sorumlu Kuruluş ve İş birliği Yapılacak Kuruluşlar	Uygulama Takvimi	Performans Göstergesi
				2025:- 2026:✓ 2027:- 2028:- 2029:-	Kooperatiflerin uluslararası standartlara göre sınıflandırılması
				2025:5 2026:6 2027:6 2028:6 2029:6	KOOPBİS'e Üretim ve Pazarlama verisi yükleyen tarım ve hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren kooperatif sayısı

UYGULAMA, İZLEME VE DEĞERLENDİRME

İlgili kamu kurum ve kuruluşları ile kooperatif temsilcilerinin katılımıyla hazırlanan TÜKOSEP’te yer alan misyon ve vizyon çerçevesinde belirlenen amaç ve hedeflere ulaşılması ile sürdürülebilir kooperatifçilik politikalarının oluşturulması ne kadar önemliyse uygulama, izleme ve değerlendirme aşamaları da o kadar önemlidir. Bu nedenle, belgede yer alan eylemlerin performans göstergeleri aracılığıyla tutarlı ve etkin bir şekilde yürütülmesi ve ilgili hedeflere zamanında ulaşılması amacıyla bir uygulama, izleme ve değerlendirme mekanizmasının kurulması gerekmektedir.

Bahse konu uygulama, izleme ve değerlendirme sisteminde “**Çalışma Birimleri**” (ÇB), “**Hedef İzleme Birimleri**” (HİB) ve “**Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi**” (DYK) olmak üzere üç birimin yer alması öngörülmüştür. Bu birimlerin çalışmalarında; kamu kurumları, kooperatifler ve ilgili sivil toplum kuruluşları arasında iş birliği halinde paylaşımcı ve katılımcı bir anlayışın hâkim olması ve şeffaflığın sağlanması esastır. Uygulama, izleme ve değerlendirme sisteminin detayları Ticaret Bakanlığı’nca çıkarılacak bir Yönerge ile düzenlenecektir.

TÜKOSEP (2025-2029)’te uygulama, izleme ve değerlendirme sistemine ilişkin koordinasyon ve sekreteryaya görevlerini Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü nezdinde kurulan **Strateji Belgesi Sekreteryası** yürütür.

Çalışma Birimleri

Stratejik hedef başlığı altında yer alan her bir eylem için Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü nezdinde birer **Çalışma Birimi** oluşturulur. ÇB koordinasyon ve başkanlık görevleri, ilgili eylemden sorumlu daire başkanlığına aittir. Çalışma birimi başkanları eylemlerin altında yer alan performans göstergeleri için personel tayin eder. ÇB’ler performans göstergelerine ilişkin görevlerini ifa ederken diğer ÇB’ler ile koordineli olarak çalışır.

ÇB’lerin çalışma usul ve esasları şöyledir:

1. **ÇB’ler**; Belgenin yürürlüğe girmesini takiben bir ay içinde iş birliği yapılacak tüm kurum ve kuruluşların da katılımıyla ilk toplantılarını yaparlar. Bu kapsamda sorumlu kuruluşlar gerekli hazırlıkları yürütürler.

2. **ÇB'ler**; üç ayda bir toplanır ve toplantının yeri, tarihi ve saati bir hafta önceden iş birliği yapılacak kurum ve kuruluşlara bildirilir.
3. **ÇB** toplantılarında koordinasyon ve başkanlık görevleri, ilgili eylemden sorumlu daire başkanlığına aittir. İlgili eylemden sorumlu birden fazla kurum/kuruluş olması durumunda; Strateji Belgesi Sekreteryası bu görevi üstlenir.
4. **ÇB** toplantılarında; iş birliği yapılacak kurum ve kuruluşların ve sorumlu kuruluşların ilgili faaliyet başlığı altında gerçekleştirdikleri çalışmalar ele alınarak, karşılaşılan aksaklıklar veya ileride sorun yaşanmaması için yapılması gereken iş birliği ve koordinasyon konuları değerlendirilir.
5. Her **ÇB** toplantısından sonra sorumlu kuruluş; ilgili faaliyetteki gelişmeleri, performans kriterlerini dikkate alarak ve tüm iş birliği yapılacak kurum/kuruluşların da katkısıyla hazırlayacağı **Gelişim Raporunu** toplantıdan sonra 15 gün içinde **Strateji Belgesi Sekreteryasına** sunar. Ayrıca, ilgili faaliyetin aksamaması veya daha hızlı ve etkin biçimde yerine getirilebilmesine yönelik önerilere de raporda yer verilir.
6. **Strateji Belgesi Sekreteryası** tarafından, **ÇB** raporlarının içerik ve şekline ilişkin değerlendirme yapılır ve ihtiyaca göre değiştirilebilir.

Hedef İzleme Birimleri

Çalışma Birimlerinin çalışmalarını ve raporlarını değerlendirmek üzere Ticaret Bakanlığı Esnaf Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürü başkanlığında Çalışma Birimleri Başkanlarının katılımı ile her bir stratejik hedef için bir Hedef İzleme Birimi (HİB) oluşturulur.

HİB'in çalışma usul ve esasları şöyledir:

1. HİB, 4 ayda bir; ihtiyaç duyulması halinde ise daha fazla toplanır.
2. HİB'nin toplantı yer, tarih ve saati iki hafta önceden Sekreteryaya tarafından Çalışma Birimi Başkanlarına ve Genel Müdürlük Makamına bildirilir. Gerekli görülmesi halinde, ilgili faaliyet altında işbirliği yapılacak kurum/kuruluşlar da bu toplantıya davet edilir.
3. **HİB** toplantılarında, **ÇB** raporları kapsamında her bir eylem için değerlendirmede bulunulur ve eylemlerle ilgili tespit edilen sorunların

çözümüne yönelik öneriler hazırlanır. Ayrıca **ÇB** raporları dikkate alınarak ve **HİB**'in ilgili faaliyet konusunda kendi önerilerini de içerecek şekilde hazırlanacak “**İzleme Raporu**” **DYK**'ya sunulur.

4. **HİB** Eylem Planının etkin bir şekilde yürütülmesini temin etmek ve yasal, mali, teknik vb. konularda karşılaşılan sorunları çözmek amacıyla diğer kurum ve kuruluşlarla gerekli toplantıları yapar.

Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi

TÜKOSEP'te yer alan strateji ve eylemlerin uygulamaya konulması ve izlenmesi faaliyetlerini koordine etmek ve sürenin bitiminde belgeyi sonuçlandırmak amacıyla, stratejide sorumlu kuruluşlar arasında yer alan bakanlıklar ile kamu kurum ve kuruluşlarından oluşan “Değerlendirme ve Yönlendirme Komitesi” teşkil ettirilir. Komite, Ticaret Bakanlığı Bakan Yardımcısının başkanlığında, Bakanlıklarının ilgili bakan yardımcıları ile kamu kurum ve kuruluşlarının karar vermeye yetkili üst düzey katılımlarıyla toplanır.

DYK'nın görev ve yetkileri şunlardır:

1. **DYK**'nın sekreteryaya görevini, Esnaf, Sanatkârlar ve Kooperatifçilik Genel Müdürlüğü yürütür.
2. **DYK**; Belgenin paydaşlarının ve gerek görüldüğünde toplantıya çağrılacak diğer kurum ve kuruluş temsilcilerinin katılımıyla yılda iki kez toplanır.
3. **DYK**; Eylem Planının uygulanmasını değerlendirmek ve yönlendirmek amacıyla hazırlanan “İzleme Raporları” nda yer alan önerileri dikkate alarak konuyla ilgili çalışmalar yapar ve karşılaşılan sorunların çözümü için gerekli kararları alır.
4. İhtiyaç duyulması halinde ilgili hedefler altında yeni eylemler düzenleyebilir, var olan eylemleri değiştirebilir ve eylemlerle ilgili yeni kuruluşları belirleyebilir. Ayrıca, performans göstergeleri ile ilgili değişiklik yapabilir veya ihtiyaç halinde yeni performans göstergeleri getirebilir.
5. **DYK** Sekreteryası tarafından **DYK** toplantılarında alınan kararlar, ilgili tüm kurum ve kuruluşlara bildirilir.

Yukarıdaki uygulama, izleme ve koordinasyon sistemine ilişkin yer verilen hususlarla ilgili veya bu hususların dışında kalan konular hakkında gerekli düzenlemeler Ticaret Bakanlığı'na hazırlanacak bir Genelge ile belirlenir.